КПСС XXIII СЪЕЗДИ ШАРАФИГА

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 30 (3258). | Шанба, 12 февраль 1966 йил. | Баҳоси 2 тийин.

ЯРИМ ЙИЛЛИК ПЛАН БАЖАРИЛДИ

Партиямиз XXIII съезди шарафига муносиб меҳнат совғалари тайёрлаш учун курашаётган Янгийўл районидаги Карл Маркс номли колхоз чорвадорлари катта ютуққа эришдилар. Улар молларни бўрдоқига боқиш ишини яхши ташкил этганликлари туфайли январь ойининг охирига қадар давлатга 270 центнер семиз гўшт етказиб бериб, ярим йиллик планни ортиғи билан бажардилар.

Колхозда молларни бўрдоқига боқиш давом этмоқда.

М. ПЕЙСЕНОВ.

„ХАЛҚОБОД"НИНГ ЯНГИ МАҲСУЛОТИ

Янгийўлдаги «Халқобод» комбинати консерва заводи сабзавотлардан янги хил консервалар ишлаб чиқаришга киришди. «Саломатлик», «Томат шарбатидаги патисон», «Кўкат аралаштирилган рангли карам» каби бир қатор янги хил салат-консерваларнинг дастлабки партиялари магазинларга чиқарилди.

Янги консервалар рецептураси корхона бош технологи В. С. Кульба раҳбарлигида ишлаб чиқилган.

Корхона аҳли беш йилликнинг дастлабки йилида ҳаммаси бўлиб 215 минг банка янги хил консерва ишлаб чиқаришга аҳд қилган.

(ЎзТАГ).

ЭКСПЕРИМЕНТАЛ ЦЕХ

Тошкентдаги химия-фармацевтика заводида тажриба экспериментал цех ишга туширилди. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ўсимлик моддалари химияси институти яратган Псорален дориси бу янги цехнинг биринчи маҳсулотидир. Псорален тери оқариши (терининг депигментацияланиши) касаллигини даволашда самарали натижа берадиган дори бўлиб, химиявий тузилиши жиҳатидан чет элларда тайёрланадиган Меладинин ва Мелаксанга яқин туради, ўз таъсири жиҳатидан эса бошқа дорилардан устунлик қилади.

— Март ойида Псорален порошогидан тайёрланган таблеткалар ва эритманинг биринчи туркуми мамлакатдаги аптекалар ва даволаш тармоқларига етказиб берилади, — деди заводнинг бош инженери М. С. Хаги. — Корхонада Псорален ишлаб чиқариш билан бир қаторда ҳозирги вақтда яна иккита янги хил доривор модда —Тошкент фармацевтика институтининг олимлари томонидан яратилган феррамид ва Кобальт-30 ни ишлаб чиқариш ҳам ўзлаштирилмоқда. Бу препаратлар 1966 йилда Москвадаги СССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида намойиш қилинади.

Тажриба цехи ўзбекистонлик фармакологларнинг ўзига хос экспериментал — ишлаб чиқариш базаси бўлиб қолади ва янги препаратларни кўплаб ишлаб чиқара бошлашни тезлаштириш имконини беради.

Фасллар келинчаги баҳор эшик қоқмоқда. Ҳа демай колхоз ва совхозлар далаларида ишлар қизиб кетади. Ерга чигит ташланади. Бу фасл Тошкент пахта тозалаш заводи коллективини ҳам шоширмоқда. Корхона аҳли экиш кампанияси давригача қишлоқ хўжалик артелларини 7162 тонна юқори сортли уруғлик чигит билан таъминлаш мажбуриятини олган. Ҳозиргача мажбуриятнинг ярми бажарилиб қолди. Суратда: завод лаборатория ходими ўртоқ Н. Шишова жўнатишга ҳозирланган уруғлик чигит сифатини яна бир бор кўздан кечиряпти.

В. Сироткин ва И. Глауберзон фотоси.

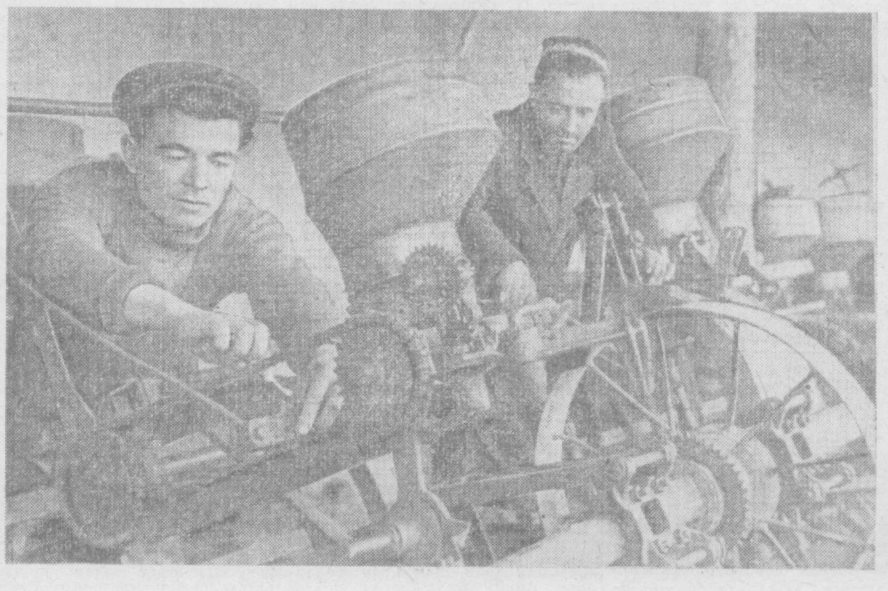

Янгийўл районидаги «Қизил Октябрь» колхози деҳқонлари кўклам экиш кампаниясига ҳар тарафлама пухта тайёргарлик кўрмоқдалар. Универсалларни ремонт қилиш, сеялкаларни тиркаш жадал суръат билан бораяпти. Бу ишда моҳир механизаторлардан Аҳмаджон Абдуназаров, Жўра Қурбонов ўртоқлар ўз касбдошларига ўрнак кўрсатиб ишламоқдалар. Уларнинг ихтиёридаги техника тўла ремонтдан чиқарилган. Бу суратда сиз моҳир механизаторларнинг ишга тайёр сеялкаларни сўнгги бор кўздан кечираётган пайтларини кўриб турибсиз.

А. Абалян фотоси.

ЮҚСАК МАРРАЛАР САРИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПАХТА ТОЗАЛАШ САНОАТИ МИНИСТРЛИГИГА ҚАРАШЛИ КОРХОНАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАР ИШЧИЛАРИ, ИНЖЕНЕРЛАРИ, ТЕХНИКЛАРИ ВА ХИЗМАТЧИЛАРИНИНГ 1966 ЙИЛ УЧУН ОЛГАН

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

Совет Иттифоқининг меҳнаткашлари Коммунистик партия раҳбарлигида партиянинг улуғвор программасини — мамлакатимизда дунёда энг адолатли коммунистик жамият қуриш вазифасини амалга ошириш учун фидокорона меҳнат қилмоқдалар.

Бутун совет халқи сингари Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам КПСС Марказий Комитетининг март (1965 йил) ва сентябрь пленумлари қарорларини амалга ошира бориб, коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш ишига салмоқли ҳисса қўшмоқдалар.

Ўтган йили республикамиз пахтакорлари катта ғалабани қўлга киритдилар. Сув танқислиги туфайли келиб чиққан ғоят оғир шароитда улар мисли кўрилмаган даражада мўл ҳосил етиштирдилар ва давлатга 3900 минг тоннадан ортиқ пахта сотиб, ўз социалистик мажбуриятларини 250 минг тонна ошириб бажардилар.

Саноат ва қурилиш соҳасида ҳам катта муваффақиятларга эришилди.

Пахта тозалаш саноатининг ходимлари партия ташкилотларининг раҳбарлигида 1965 йилда олинган социалистик мажбуриятларни шараф билан бажардилар.

Пландан ташқари 52,7 миллион сўмлик товар маҳсулоти ишлаб чиқарилди. Меҳнат унумдорлиги пландагига нисбатан 3,5 процент оширилди.

Ҳозирги кунларда бепоён Ватанимизнинг ҳамма томонларида КПСС XXIII съезди шарафига социалистик мусобақа яна зўр куч билан кенг қулоч ёйди.

Биз пахта тозалаш саноатининг ходимлари ўз имкониятларимизни ҳисоблаб чиқиб, КПСС XXIII съезди ва Ўзбекистон Компартиясининг XVII съезди шарафига 1966 йилда—беш йилликнинг биринчи йилида зиммамизга қуйидаги социалистик мажбуриятларни оламиз:

(Охири иккинчи бетда).

ФАН ВА ТЕХНИКА СОҲАСИДА ЛЕНИН МУКОФОТЛАРИ КОМИТЕТИДА

10 ва 11 февралда СССР Фанлар академиясининг президенти академик М. В. Келдиш раислигида СССР Министрлар Совети ҳузуридаги фан ва техника соҳасида Ленин мукофотлари комитетининг пленуми бўлиб ўтди. Пленум ишида атоқли олимлар ва халқ хўжалигининг йирик мутахассислари қатнашдилар.

Пленумда 1966 йилда Ленин мукофотлари олиш учун тақдим қилинган ишларнинг ҳаммаси муҳокама қилинди. Муҳокамада шу ишларни тақдим этган ташкилот ва муассасаларнинг вакиллари қатнашдилар.

Комитет пленуми бундан буён ҳам конкурсда қатнашиш учун энг муносиб ишларни танлаб олди. Бу ишларнинг рўйхати яқин вақт ичида матбуотда эълон қилинади.

РАСМИЙ ХАБАРЛАР

СОВЕТ-АФҒОНИСТОН ҚЎШМА АХБОРОТИ

Афғонистон бош министри Муҳаммад Ҳошим Мейвандвал ва унинг ҳамроҳлари Совет ҳукуматининг таклифига биноан, расмий равишда дўстона ташриф буюриб, СССРда бўлдилар.

Бош министр Муҳаммад Ҳошим Мейвандвал Л. И. Брежнев, А. Н. Косигин, Н. В. Подгорний, К. Т. Мазуров, СССР Ташқи ишлар министри А. А. Громико билан учрашиб суҳбатлар ўтказди.

Совет-Афғон учрашувлари ва музокаралари, дейилади эълон қилинган Совет-Афғонистон қўшма ахборотида, дўстлик, самимийлик ва тўла ҳамжиҳатлик вазиятида ўтди.

Томонлар чинакам дўстона яхши қўшничилик характерида бўлган ҳамда совет ва афғон халқларининг туб манфаатларига мос бўлиб тушаётган совет-афғон муносабатларининг ҳолатидан ўзларининг мамнун бўлганликларини изҳор қилдилар. Улар дўстлик, яхши қўшничилик, ўзаро ишонч, бир-бирларининг ички ишларига аралашмаслик муносабатларини ривожлантира беришга қатъий ният қилиб қўйганликларини яна бир марта айтдилар ҳамда шу муносабатларнинг давом эттирилиши ва мустаҳкамланиши ҳар иккала мамлакатнинг самимий истакларига мос бўлиб тушаётганлигини ҳамда Осиёнинг шу районида ва бутун дунёда тинчлик ва хавфсизлик манфаатларига хизмат қилаётганлигини таъкидладилар.

Совет Иттифоқининг Афғонистонга ёрдами Афғонистоннинг биринчи ва иккинчи беш йиллик планларини амалга оширишда жуда катта роль ўйнади ва Афғонистоннинг иқтисодий негизини яратишнинг муҳим қисми бўлди, деган муштарак фикр билдирилди.

Томонлар энг муҳим халқаро проблемалар устида фикрлашиб олдилар ҳамда тинчликни ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамламоқ учун ўзларининг ҳормайтолмай куч ва ғайрат сарфлаяжакларини айтдилар. Улар ўз тақдирини ўзи ҳал қилишдан иборат ўз ҳуқуқларини амалга ошириш учун ва ўз озодликлари учун, ажнабийлар ҳукмронлигига ва турли формадаги мустамлакачиликка қарши кураш олиб бораётган халқлар ва миллатларнинг ҳаракатини тўла равишда қувватлаймиз дедилар. Ахборотнинг охирида ишонч билдириб айтиладики, Афғонистон бош министрининг Совет Иттифоқига қилган сафари ва бўлиб ўтган фикр олишувлар совет-афғон дўстлик муносабатларини янада кенгайтиришга ва мустаҳкамлашга ҳамда ҳар иккала давлат ва уларнинг халқлари ўртасида ўзаро ишончни ўстиришга ёрдам беражак. Афғонистон бош министри Л. И. Брежневни, А. Н. Косигинни, Н. В. Подгорнийни ўзлари учун қулай бўлган вақтда дўстлик визити билан Афғонистонга боришга Афғонистон подшоси Муҳаммад Зоҳир Шоҳ ҳазрат олийлари ва Афғонистон ҳукумати номидан таклиф қилди. Бу таклифлар миннатдорчилик билан қабул қилинди. (ТАСС).

САМИМИЙ ТАШАККУР

Афғонистон бош министри Муҳаммад Ҳошим Мейвандвал самолёт бортидан СССР Министрлар Советининг раисига миннатдорчилик телеграммаси йўллади. Биз Совет Иттифоқидан Кобулга қайта туриб ва яхши қўшнилар бўлган мамлакатларимизнинг дўстона ва тинч чегарасидан учиб ўтатуриб, дейилади телеграммада, Совет Иттифоқига боришга таклиф қилинганлигимиз учун биз яна бир марта самимий миннатдорчилигимизни изҳор қиламиз. Бош министр шунингдек Л. И. Брежневга, Н. В. Подгорнийга, Совет Иттифоқининг бошқа раҳбарларига ва улар орқали бутун совет халқига ҳам миннатдорчилик билдирди.

Афғонистон бош министри тўрт Совет республикаси бўйлаб қилган сафари ҳаётнинг барча соҳаларида Совет Иттифоқи эришган катта муваффақиятлар билан яна ҳам яхшироқ танишиш имконини берганлигини таъкидлаб, совет халқига бундан буён ҳам фароғат ва равнақ тилади. (ТАСС).

ТАСС АХБОРОТИ

„КОСМОС—107"

1966 йил 10 февралда Совет Иттифоқида Ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши — «Космос-107» учирилди.

Йўлдош ичига ТАСС 1962 йил 16 мартда эълон қилган программага мувофиқ, космик фазони тадқиқ қилишни давом эттириш учун мўлжалланган илмий аппаратлар ўрнатилган.

Йўлдош ичида илмий аппаратлардан ташқари 19,995 мегагерц частотада ишлайдиган радиопередатчик, орбита элементларини аниқ ўлчайдиган радиосистема, приборлар ва илмий аппаратларнинг иши тўғрисидаги маълумотларни Ерга юбориб турадиган радиотелеметрик система бор.

Йўлдошга ўрнатилган аппаратлар нормал ишлаб турибди. Координациялаш — ҳисоблаш маркази олинаётган ахборотларни ишлаб чиқмоқда.

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН ОВУЛИДА МАДАНИЯТ РАВНАҚ ТОПМОҚДА

Тўрткўл районидаги Ильич номли колхоз янги қурилишлар ҳавозалари ичида бурканган. Бу ерда турар-жойлар, дала шийпонлари, маданий-маиший объектлар барпо қилинмоқда. Хўжалик буларни қуриш учун етарли маблағга эга. Ўтган йили колхоз давлатга 1450 гектар ернинг ҳар гектаридан 38,7 центнердан пахта топширди. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотишдан колхознинг жамоат кассасига 2550 минг сўм даромад кирди. Бу — 1964 йилдагидан 1200 минг сўм ортиқдир. Колхозчиларнинг ўртача ойлик иш ҳақи қарийб икки баравар ошди ва 103 сўмни ташкил қилди. Колхознинг бўлинмас фонди ҳам йилдан-йилга ортиб бормоқда.

Қишлоқ меҳнаткашларининг моддий фаровонлиги ошуви билан уларнинг маданияти ҳам юксалмоқда, моддий ҳаёти мазмундор бўлиб бормоқда. Колхозда 1500 киши сиғадиган клуб, типовой қилиб қурилган иккита болалар боғчаси, кутубхона бор. Пахтакорлар ва чорвадорларнинг уйларига радио, электр келтирилган.

Колхоз правлениеси турар-жойлар ва маданий-маиший объектлар қуришнинг уч йиллик планини тузиб чиқди. Бу план умумий йиғилишда тасдиқланди. Шу йилнинг ўзидаёқ 30 оила ҳовли тўйи ўтказади. Учта дала шийпони, маиший хизмат кўрсатиш комбинати, фельдшерлик — акушерлик пункти, туғруқхона, болалар яслиси, ёзлик кинотеатр қурилади. Водопровод, шахтали қудуқлар ва йўллар қурилиши бошлаб юборилади. 1968 йилнинг охирига бориб, колхознинг тўртта поселкасида 100 та котеж, тўртта кинотеатр, ҳаммомлар, мактаблар ва бошқа иншоотлар қад кўтаради. Олти бригадада типовой дала шийпонлари пайдо бўлади.

Колхозчилар учун ҳамма маиший қулайликлар яратиб берилмоқда. Костюм буюриш, телевизор ёки радиоприёмникни ремонт қилдириш учун район марказига бориб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Колхоз посёлкаларининг ўзида устахоналар қурилмоқда.

Колхозда 5 та қурилиш бригадаси ташкил қилинади, уларнинг ихтиёрига автотранспорт, ер қазиш ва қурилиш техникаси ажратиб берилади. «Узсельхозтехника» бирлашмаси бу бригадаларни қурилиш материаллари билан таъминлаб туради, колхознинг ҳамма поселкаларини электрлаштиришда давлат колхозга ёрдам беради.

«Тахтакўпир» совхозида ҳам маданий қурилишни авж олдиришнинг уч йиллик плани тузиб чиқилди. Хўжалик ўзининг иқтисодий имкониятларини чамалаб кўриб, ҳар бир бўлимнинг посёлкасида биттадан клуб, кутубхона, болалар яслиси, медпункт, ҳаммом барпо қилишга, совхозда олтита мактаб, ўттиз учта турар-жой қуришга қарор қилди. 30 гектар ерда мевазор боғ ва токзорлар бунёдга келтирилади. Электрлаштириш, радиолаштириш ва йўл қурилиши учун 2 миллион сўмдан кўпроқ пул ажратилади.

Бу планларнинг амалга оширилиши хўжаликлар экономикасининг янада ўса боришига боғлиқ бўлади. Ильич номли колхоз ва «Тахтакўпир» совхозининг меҳнаткашлари КПСС XXIII съезди шарафига мусобақани кенг қизитиб, келгуси ҳосил учун мустаҳкам замин яратмоқдалар, чорва қишловини муваффақиятли ўтказиш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш учун курашмоқдалар.

Қорақалпоғистон область партия комитети ва Автоном Республика Министрлар Совети Тўрткўл районидаги Ильич номли колхоз аъзоларининг ҳамда «Тахтакўпир» совхози коллективининг ташаббусини маъқулладилар. Район партия комитетларига, меҳнаткашлар депутатлари район советларининг ижроия комитетларига, қишлоқ партия ташкилотларига, Қорақалпоғистондаги колхоз ва совхозларнинг раҳбарларига Ильич номли колхоз ва «Тахтакўпир» совхозининг ташаббусини кенг муҳокама қилишни уюштириш, қишлоқда маданий-маиший қурилишни кенг авж олдиришга қаратилган тадбирларни ишлаб чиқиш таклиф қилинди. (ЎзТАГ).

ОЙДА БИРИНЧИ — СОВЕТ ЛАБОРАТОРИЯСИ

«ЛУНА-9» ЗАФАРИГА БАҒИШЛАНГАН МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

«Луна-9» совет автоматик станцияси белгилаб қўйилган жадвалга мувофиқ Москва вақти билан роппа-расо соат 21-45 минут 30 секундда унутилмас 3 февраль кечқурун Ой юзасига юмшоқ қўнган пайтдан бошлаб бутун дунёни мафтун этган «Ой ҳафтаси» 10 февралда Москвадаги Олимлар уйида совет ва чет эл журналистларининг матбуот конференциясини ўтказиш билан якунланди.

Шу ҳафтанинг ҳар куни инсон заковатининг буюклиги, совет фани ва техникасининг, чинакам мўъжизалар яратаётган халқимизнинг битмас-туганмас ижодий имкониятлари билан ҳаммани ҳайратда қолдирган ва қойил қилган янгидан-янги воқеалар келтириб турди.

Одамлар бевосита Ойнинг ўзида олинган ва унинг манзаралари тасвирланган суратларни кўриб, бизни Ой дунёсининг ҳавосиз совуқ диёрига олиб чиқиб қўйган каби ҳаммага таъсир қилаётган телевизион эшиттиришларда ҳозир бўлиб, «қандай қилиб шундай бўлдийкин? Ой нималарни Москвага маълум қилдийкин?» деб ўзларига саволлар берар эдилар.

Олимлар уйининг зали одамлар билан лиқ тўлган. Жуда кўп фотоаппаратлар чиқиллатиб суратга олмоқда, кино ва телевизион камералар Ой юзасининг матбуот конференциясига тақдим этилган мисли йўқ суратларини акс эттириб турибди...

СССР Фанлар академиясининг президенти академик М. В. Келдиш журналистларга мурожаат қилиб бундай деди:

Ернинг биринчи сунъий йўлдоши учирилиши Коинотни билишда янги давр очди. Йўлдошларда ва олис масофаларга учирилган космик ракеталарда ўтказилган илмий ўлчашлар Ер атрофидаги фазо тўғрисида, космоснинг Ердан ниҳоят даражада узоқлашган жойларида рўй бераётган жараёнлар тўғрисида кўпгина янги муҳим маълумотларни қўлга киритишимизга ёрдам берди. Йўлдош-кемада одам биринчи марта учиши билан биз космик учишлар даврига қадам қўйдик. Бундан кейинги муҳим босқич планетalararo учишлар ўтказишдан иборат бўлади, дастлаб автоматик аппаратлар илмий асбобларни, сўнгра эса одамларни бошқа самовий жисмларга элтиб қўяди. Булар фанни ривожлантиришдаги, одамнинг Коинотни забт этишидаги энг муҳим қадамлардир.

«Луна-9» станцияси, деди академик, бизга энг яқин бўлган самовий жисмга — Ойга етиб бориб, биринчи марта юмшоқ қўнди. Космик станция Ой экватори яқинидаги Бўронлар Океанининг шарқий қисмига қўндирилди. Шундан сўнг уч кун давомида Ой юзасининг фототелевизион тасвирлари ва ҳар хил телеметрик информация Ерга мунтазам равишда юборилиб турди.

«Луна-9» автоматик станциясининг учиши ва Ойга қўниши, деди олим, космонавтикани ривожлантиришдаги жуда катта воқеа бўлди.

Ер юзасида туриб Ойни кўп йиллардан бери кузатиш, деб давом қилди олим, унинг табиати тўғрисида кўпгина қимматли маълумотлар берди. Оптик телескоплар ёрдамида, физиканинг энг янги муваффақиятларига асосланган асбоблардан фойдаланиб, шунингдек радиотелескоплар ва радиолокаторлар ёрдамида шундай ўлчашлар ўтказилдики, бу ўлчашлар юксак экспериментал маҳорат талаб қилар эди. Бу ўлчашлар Ойнинг катталиги қандайлигини ва унинг Ер атрофидаги йўлини, Ой рельефидаги деталларнинг шаклини ва жойланишини белгилаб олишга, Ой юзасининг иссиқлик режими, Ойдаги тупроқнинг туси, унда ёруғлик ва радиотўлқинларининг тарқалиш қонунлари тўғрисида маълумотлар олишга имкон берди.

Совет лунникларининг учишлари Ойни ва Ой атрофидаги фазони ўрганишда янги саҳифа очиб берди, деди академик. — 1959 йилнинг сентябрида «Луна—2» автоматик станцияси учирилганлиги Ойда сезиларли магнит майдони ва радиация минтақаси йўқлигини олимларга маълум қилди. Орадан бир ой ўтгач «Луна—3» Ойнинг орқа томонининг биринчи марта фотосуратини олди ва жуда катта илмий қимматга эга бўлган шу суратларни фототелевизион усул билан Ерга юборди. 1965 йилнинг июлида «Зонд—3» автоматик станцияси олиб Ерга юборган фотосуратлар Ойнинг кўринмайдиган томонида сира «оқ доглар» қолдирмади деса бўлади. 1964—65 йилларда Американинг «Рейнжер» космик аппаратлари учирилганлиги натижасида Ой юзасининг кўриниб турган томонини яхши тасвирловчи фотосуратлар олинди.

(Охири тўртинчи бетда)

ЭКОНОМИКАМИЗНИНГ ЯНГИ ЗАФАРИ

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ 1965 ЙИЛ ДАВЛАТ ПЛАНИНИНГ БАЖАРИЛИШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СТАТИСТИКА БОШҚАРМАЛАРИНИНГ АХБОРОТИ

Тошкент область ва Тошкент шаҳар меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленуми карорларини амалга ошира бориб ҳамда КПСС XXIII съездини муносиб тортиқлар билан кутиб олиш учун курашиб етти йилликнинг сўнгги йили — 1965 йилда халқ хўжалигининг барча тармоқларини ва маданиятни юксалтиришда янги муваффақиятларни қўлга киритдилар.

Дастлабки маълумотларга кўра ўтган 1965 йилда экономиканинг ривожланиши ва халқ моддий фаровонлигининг юксалиши қуйидагича бўлди:

	1965 йилда 1964 йилдагига нисбатан (процент ҳисобида)
Бутун саноат маҳсулоти	111
Қишлоқ хўжалиги маҳсулоти	107
Умум фойдаланишдаги автомобиль транспортининг юк обороти	118
Чакана товар обороти	109
Халқ хўжалигидаги ишчи ва хизматчилар сони	107
Саноатда меҳнат унумдорлиги	107

Тошкент область ва Тошкент шаҳар халқ хўжалигининг айрим тармоқлари бўйича планлар қуйидагича бажарилди.

I. САНОАТ

Тошкент области ва Тошкент шаҳри саноат корхоналарининг коллективлари 1965 йилда янги ютуқларни қўлга киритдилар. Ялпи саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш плани 103 процент қилиб адо этилди. Пландагидан ташқари ўнларча миллион сўмлик маҳсулот тайёрланди. Областдаги барча шаҳар ва районлар саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш йиллик планини бажарди. Ўрта Чирчиқ райони бундан мустаснодир.

Ўтган етти йил давомида область ва шаҳарда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш икки баравар кўпайди. Етти йилликда пландагидан ташқари 314 миллион сўмлик маҳсулот тайёрланди.

Ялпи саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш йиллик планининг бажарилиши ва асосий саноат тармоқларининг ривожланиш суръатлари қуйидагича бўлди.

	Йиллик планнинг бажарилиш проценти	1965 йилда 1964 йилдагига нисбатан (процент ҳисобида)
Электр қуввати ҳосил қилиш	102	118
Кумир саноати	104	100,5
Ёқилғи саноати	101	134
Қора ва рангли металлургия	102	139
Химия саноати	104	124
Машинасозлик ва металл ишлаш	103	112
Бинокорлик материаллари саноати	102	114
Енгил саноат	104	102
Озиқ-овқат саноати	103	108

Саноат министрликлари ва идораларининг область ва шаҳардаги корхоналарида ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш плани қандай бажарилганлигини ва саноат ишлаб чиқариши қандай суръатлар билан ривожланганлигини қуйидаги рақамлардан кўриш мумкин.

	Йиллик планнинг бажарилиш проценти	1965 йилда 1964 йилдагига нисбатан (процент ҳисобида)
СССР газ саноати министрлиги	110	130
СССР электротехника саноати министрлиги	103	114
СССР станоксозлик ва асбобсозлик саноати министрлиги	102	102
СССР химия ва нефть машинасозлиги министрлиги	99,1	104
СССР бинокорлик, йўл қурилиши ва коммунал машинасозлиги министрлиги	101	109
СССР трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлиги	103	113
СССР енгил ва озиқ-овқат саноати учун машинасозлик ва рўзғор асбоблари министрлиги	101	118
Ўзбекистон ССР энергетика ва электрлаштириш министрлиги	102	118
СССР нефтни қайта ишлаш ва нефть-химия саноати министрлиги	96	115
СССР кўмир саноати министрлиги	103	100,6
СССР қора ва рангли металлургия министрлиги	102	138
Ўзбекистон ССР химия саноати бошқармаси	104	123
Ўзбекистон ССР бинокорлик материаллари саноати министрлиги	102	119
Ўзбекистон ССР мебель ва ёғочсозлик саноати бошқармаси	102	117
Ўзбекистон ССР енгил саноат министрлиги	102	100,6
Ўзбекистон ССР пахта тозалаш саноати министрлиги	102	103
Ўзбекистон ССР озиқ-овқат саноати министрлиги	103	111
Ўзбекистон ССР гўшт ва сут саноати министрлиги	100,2	102
Ўзбекистон ССР балиқчилик хўжалиги бошқармаси	67	151
Ўзбекистон ССР ғалла маҳсулотлари ва аралаш озуқа саноати министрлиги	110	107
Ўзбекистон ССР маҳаллий саноат министрлиги	102	105

1965 йилда энг муҳим маҳсулотлар, жумладан кўмир қазиб чиқариш, электр қуввати ҳосил қилиш, пўлат, прокат, пахта териш машиналари, тракторлар, трактор сеялкалари, кўрак чувийдиган агрегатлар, трансформаторлар, электрик кўприк кранлари, цемент, асбоцемент трубалари, дереза ойнаси, мебель, ички трикотаж, устки трикотаж, чарм пойафзал, мол ёғи ва бошқа қатор буюмлар ишлаб чиқариш плани ортиғи билан адо этилди.

Саноат маҳсулотининг асосий турларини ишлаб чиқариш қуйидагича бўлди:

	1965 йилда ишлаб чиқарилган	1965 йилда 1964 йилдагига нисбатан (процент ҳисобида)
Кўмир — минг тонна	4369	100,5
Электр қуввати — миллион киловатт-соат	7823	118
Кучланишли трансформаторлар — минг киловольт ампер	1319	134
Экскаватор — дона	1047	109
Пахта териш машиналари — дона	7749	111
Тракторлар — минг дона	16,8	110
Курак чувийдиган агрегатлар — дона	2235	103
Трактор сеялкалари — дона	7097	98
Трактор культиваторлари — минг дона	14,4	108
Трактор прицеплари — минг дона	26,0	104
Компрессорлар — дона	1326	99,8
Электрик кўприк кранлари, махсуслари ҳам шунга киради — дона	917	107
Химия асбоб-ускуналари — миллион сўмлик	14,6	103
Бронкабели — минг километр	13,4	127
Бинокорлик ғишти (колхозларда тайёрланганлиги бу ҳисобга кирмайди) — миллион дона	596	104
Цемент — минг тонна	1752	119
Йиғма темир-бетон конструкциялари ва деталлари — минг кубометр	1062	120
Асбоцемент шифери — миллион шартли плита	73	128
Дераза ойнаси — минг квадрат метр	2566	100,2
Қоғоз — минг тонна	17,4	150
Пахта толаси — минг тонна	137	101
Мебель — миллион сўмлик	16,1	112
Рўзғор холодильниклари — минг дона	30,0	120
Ип газламалари — миллион квадрат метр	175	99,4
Пайпоқ — минг жуфт	1078	103
Устки трикотаж — минг дона	3300	107
Ички трикотаж — миллион дона	10,7	110
Чарм пойафзал — миллион жуфт	9,6	100,5
Ўсимлик мойи — минг тонна	37	92
Қаймоғи олинмаган сут маҳсулотларини (сут, сузма, кефир, қатиқ, сливка ва ҳоказо) сутга айлантириб ҳисоблаганда — минг тонна	44	77
Мол ёғи (давлат ресурслари хомашёсидан) — тонна	274	164
Колбаса маҳсулотлари — минг тонна	15	100
Консервалар — шартли миллион банка	72	98
Кондитер маҳсулотлари — минг тонна	32	126
Папирос ва сигареталар — миллион дона	4725	111

1965 йилда меҳнат унумдорлигини ошириш ва маҳсулот таннархини арзонлаштириш плани бажарилди. Ўтган йилдагига нисбатан меҳнат унумдорлиги етти процент ошди.

Саноат корхоналари янги техника ва илғор технологияни ишлаб чиқаришга жорий қилиш юзасидан ишларни давом эттирдилар. 1965 йилда 10 мингдан ортиқ ихтирочилик ва рационализаторлик таклифлари тушди ва халқ хўжалигига жорий қилинди. Бу таклифлар техникани такомиллаштиришга ва ишлаб чиқаришни яхшилашга қаратилгандир. Рангли металлургияда ер ости қазилмаларини проходка қилиш вақтида кон массасини механизация усулида йиғиштириш плани ортиғи билан бажарилди. Машинасозлик корхоналарида юк ортиш, тушириш ишлари ва материалларни, буюмлар заготовкаларини транспортировка қилиш, йиғув ишларини механизациялаш, автоматик технологик контроль ва технология процесслари режимини тартибга солувчи воситаларни жорий қилиш бўйича ишлар давом эттирилди.

Саноатнинг барча тармоқларида поток ишлаб чиқаришини ташкил этиш юзасидан тадбирлар кўрилди.

Пахта йиғим-теримида сермеҳнат ишларнинг механизация даражаси ортди, тайёрлов пунктларига пахтани қоп-қанорсиз ташиш ҳажми кўпайди.

Область саноатида шундай ютуқлар қатори қатор камчиликларга ҳам йўл қўйилди. Айрим корхоналар маҳсулот ишлаб чиқариш, меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш юзасидан топшириқларни бажармади. Саноат ишлаб чиқариши ўсгани ҳолда бронкабели, экскаваторлар, бинокорлик ғишти, йиғма темир-бетон конструкциялари ва деталлари, қоғоз, консервалар, ширинликлар ишлаб чиқариш плани бажарилмади. Айрим корхоналар янги фойдаланишга топширилган ишлаб чиқариш қувватларини жуда суст ўзлаштирмоқдалар.

II. ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ

Қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари етти йилликнинг сўнгги йилида янги меҳнат ғалабаларига эришдилар. Айниқса пахтачиликни ривожлантиришда катта ютуқлар қўлга киритилди.

Ўтган йили давлатга тарихда мисли кўрилмаган миқдорда кўп — 352,7 минг тонна пахта етказиб берилди ва сотилди.

Пахта ҳосилдорлиги 3,9 процент ортди ва умуман область бўйича ҳар гектар ердан олинган ҳосил ўртача 24,1 центнерни ташкил этди.

Областдаги барча колхоз ва совхозлар пахта тайёрлаш планини бажарди. Ғўзани парвариш қилиш юзасидан барча агротехника ишларини анча ташкилий равишда амалга оширилганлиги туфайли пахтачиликда шундай ютуқларга эришилди.

Пахтани машинада териб олиш кенг кўламда олиб борилди. Бу ҳосилни йиғиб олиш ва топшириш суръатларини тезлаштиришда ҳал қилувчи роль ўйнади. **Пахта териш машиналари билан 152 минг тонна «оқ олтин», яъни ялпи ҳосилнинг 43 проценти териб олинди.**

Мева ва узум етиштириш авв алги йилдагига қараганда анча ортди.

Область хўжаликлари 1965 йилда давлатга гуруч, картошка, сабзавот, озуқа полиз экинлари, мевалар, узум сотиш планларини ошириб бажардилар.

Ўтган йилдаги қурғоқчилик дон экинлари ҳосилдорлигига салбий таъсир кўрсатди. Натижада ғалла етиштириш ва харид қилиш плани бажарилмай қолди.

Чорвачилик янада ривожланди. Областда қорамоллар барча турларининг кўпайиши қуйидагича бўлди. (Хўжаликларнинг барча категориялари бўйича, минг бош ҳисобида).

	1964 йил	1965 йил	1965 йилда 1964 йилдагига нисбатан (процент ҳисобида)
Йирик шохли қорамоллар	242,3	252,1	104,0
Шу жумладан сигирлар	113,4	116,1	102,4
Чўчқалар	61,6	62,2	101,0
Қўйлар	466,0	500,5	107,4
Эчкилар	19,0	20,0	105,7

Колхоз ва совхозларда чорва ва паррандаларнинг маҳсулдорлиги ошди. 1965 йилда аввалги йилдагига қараганда ҳар бир сигирдан соғиб олинадиган сут миқдори ўртача 6,2 процент, ҳар бир товуқдан олинадиган тухум миқдори ўртача 10,9 процент кўпайди.

Давлатга сотилаётган чорванинг ўртача вазни ортди. У йирик шохли қорамолларда 2,3, чўчқаларда 13,4 процентни ташкил этди. Колхоз ва совхозлар 1964 йилдагига нисбатан ҳар юз урғочи мол ҳисобига 6,6 процент кўп бузоқ, 41,1 процент кўп чўчқа боласи, 18,6 процент кўп қўзи олишди. Молларнинг нобуд бўлиши камайди.

Қорамол ва паррандалар сонининг кўпайиши ва маҳсулдорлигининг ортиши туфайли чорвачилик маҳсулотлари, жумладан гўшт етиштириш 6,2 процент, сут 8,6, тухум 10,3 процент ортди.

Давлат томонидан чорвачилик маҳсулотлари харид қилиш ҳам ортди. (Хўжаликларнинг барча категориялари бўйича)

	1964 йил	1965 йил	1965 йилда 1964 йилдагига нисбатан (процент ҳисобида)
Қорамол ва парранда (тирик вазнда) — минг тонна	20,4	20,5	100,4
Сут — минг тонна	50,4	54,5	108,1
Тухум — минг дона	21,7	24,7	113,8

Гўшт, сут, жун харид қилиш планлари орттириб бажарилди.

Агар ҳамма жойда мустаҳкам ем-хашак базаси яратиш юзасидан зарур чоралар кўрилганда эди чорвачилигимиз ютуқлари янада баракалироқ бўларди. 1965 йилда умуман область бўйича озуқа экинлар майдони аввалги йилдагига қараганда 11,6 процент кенгайган бўлса ҳам уларнинг ҳосилдорлиги ҳали жуда паст.

Ўтган йили область колхоз ва совхозлари қатор қишлоқ хўжалик маҳсулотлари харид қилиш нархларининг оширилганлигидан катта фойда кўрдилар. Олдинги йилдагига қараганда колхозларнинг ялпи даромади, колхозчиларнинг реал даромадлари ошди.

Ўтган хўжалик йилини фойда олиш билан якунлаган совхозлар сони кўпайди.

Қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш давом этди.

Область колхоз ва совхозлари йил давомида жуда кўп миқдорда тракторлар, пахта териш машиналари ва бошқа хил қишлоқ хўжалик машина ва механизмлари олдилар. Бу қишлоқ хўжалик ишларининг механизация даражасини оширишга олиб келди.

Маълум ютуқлар қатори қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда айрим камчиликларга ҳам йўл қўйилди. Қатор колхоз ва совхозлар хўжалиги ҳали ҳам рентабелли эмас. Айрим тармоқларда ишлаб **чиқаришни ривожлантириш бўйича эришилган даража тобора ўсиб** бораётган эҳтиёжни қондирмаётир.

III. КАПИТАЛ ҚУРИЛИШ

1965 йилда область ва Тошкент шаҳри халқ хўжалигининг барча тармоқларида капитал қурилиш ҳажми, ишлаб чиқариш қувватларини ва асосий фондларини фойдаланишга топшириш янада кенгайди.

Ўтган йили Чирчиқ электрохимия комбинатида бир кеча-кундузда 20,5 тонна қуруқ муз, Тошкент ГРЭСида 300 минг киловатт қувватли иккита турбогенератор, Чирчиқ трансформатор заводида 200 минг киловатт кучланишли трансформаторлар ишлаб чиқарувчи корпус, Оҳангарондаги «Сантехлит» заводида 70 минг дона чўян ванна ишлаб чиқарувчи, асбоцемент конструкциялари ва ёпилги материаллари заводида шартли 62 миллион дона шифер плитаси тайёрловчи, Тошкент тўқимачилик комбинатида 130 миллион шартли ғалтак ва 18 минг дона урчуқ тайёрловчи. «Подъёмник» заводида электрик кўприк кранлари учун 500 дона металл конструкциялари, Тошкент лак-бўёқ заводида 10 минг тонна лак ва бўёқ ишлаб чиқарувчи қувватлар фойдаланишга топширилди.

2 минг гектардан ортиқ янги ерлар суғорилди. Янги чорвачилик бинолари, минерал ўғитлар учун омборлар, ғалла ва сабзавот омборлари, ремонт устахоналари ва бошқа ишлаб чиқариш объектлари қад кўтарди.

Қурилиш ишлаб чиқаришини индустрлаштириш кенг кўламда амалга оширилди. Область ва Тошкент шаҳрининг кўпгина қурилишларида бинолар ва иншоотларни завод шароитида тайёрланган блоклар, қисм ва деталлардан йиғиш жараёнлари механизация воситалари билан бажарилди.

1965 йилда халқ хўжалигига сарфланган барча капитал маблағлар 411 миллион сўмликдан кўпроқни, шу жумладан давлат планида белгиланган капитал маблағлар 379 миллион сўмликни ёки 1964 йилдагига қараганда 13 процент кўпроқни ташкил этди. Қишлоқ хўжалигига давлат капитал маблағи сарфлаш 40 процент ортди ва 49 миллион сўмликдан кўпроқни ташкил этди, шу жумладан сув хўжалиги қурилишига унинг 12 миллион сўмликдан ортиқроғи сарфланди.

Саноатнинг етакчи тармоқлари—энергетика, қора ва рангли металлургия, кўмир, енгил ва озиқ-овқат саноатлари, область ва Тошкент шаҳар меҳнаткашлари эҳтиёжлари учун маданий-маиший объектлар ва уй-жой қурилишига алоҳида эътибор берилди.

Пудратчи ташкилотлар планни 104 процент қилиб бажардилар, 329 миллион сўмлик ҳажмдаги ёки 1964 йилдагига қараганда 9 процент кўп қурилиш-монтаж ишларини бажардилар.

Колхозларда пудрат йўли билан объектлар қуриш янада кенгайди. «Облмежколхозстрой»нинг колхозлараро қурилиш ташкилотлари пудрат ишлари йиллик планини 102 процент бажардилар, қурилишнинг ҳажмини 1964 йилдагига қараганда 13 процент кўпайтирдилар.

Шу билан бирга қурилишда катта камчиликларга ҳам йўл қўйилди. Маблағларни кўплаб объектларга сочиб юбориш практикаси ҳамон давом этмоқда, қурилиш майдонларидаги бинокорлик машина ва механизмлари тўла фойдаланилмади.

Айрим объектларнинг жуда кўп нуқсонлари бор, қурилиш ишлари сифати ҳамма вақт ҳам яхши бўлмаяпти. Йўл қўйилган камчиликлар оқибатида 1965 йилда ишлаб чиқариш қувватлари, асосий фондларни ишга тушириш, шунингдек капитал маблағлар ҳажми бажарилмади.

IV. ТРАНСПОРТ ВА АЛОҚА

1965 йилда умумий фойдаланишдаги автомобиль транспорти юк ташиш планини 100,6 процент, юк обороти планини 105 процент қилиб бажарди. **1965 йилда 307 миллион—1964 йилдагига қараганда 9 процент кўп пассажир ташилди. 1964 йилдагига қараганда юк ташиш 20 процент, юк обороти 18 процент ошди.**

1965 йилда алоқа корхоналари ва ташкилотлари хизмати ҳажми ортди. Почта орқали хат ва посилкалар жўнатиш ҳамда шаҳарлараро телефонда гаплашиш кенгайди. Йил давомида автоматик телефон станциялар 2,5 минг номерга кўпайди. Йил охирида Москва—Тошкент телевизион алоқасининг махсус радиореле линияси ишга туширилди.

V. ХАЛҚ ТУРМУШИ МОДДИЙ ФАРОВОНЛИГИ ВА МАДАНИЙ САВИЯСИНИНГ ЎСИШИ

Ўтган йили область ва Тошкент шаҳар меҳнаткашлари турмуши моддий фаровонлигини ва маданий савиясини оширишга қаратилган чоралар кенг куламда амалга оширилди.

1965 йилда халқ хўжалигида машғул бўлган ишчи ва хизматчилар сони 1964 йилдагига қараганда етти процентдан кўпроқ ортди.

Ишчи ва хизматчилар сони айниқса халқ маорифи ва соғлиқни сақлаш ташкилотларида кўпроқ ортди. У 8,6 процентни ташкил этди. Меҳнаткашларга маданий хизмат кўрсатувчи тармоқларда 8,7 процент, шунингдек саноат, қишлоқ хўжалиги корхоналари, қурилиш ва транспортда ишчи хизматчилар сони ҳам кўпроқ ортди.

Область ва Тошкент шаҳар халқ хўжалигидаги олий ва ўрта махсус билимли мутахассислар сони 1964 йилдагига нисбатан 6,3 процент ортди ва у ишчи-хизматчилар умумий сонига нисбатан 19 процентдан кўпроқни ташкил этди.

Ҳунар-техника билим юртлари ва мактабларининг кенг тармоғи ёш малакали ишчилар тайёрлади, курслар эса ишлаб чиқаришда машғул бўлган жуда кўп сонли ходимлар малакасини оширди, янги ходимларга касб ўргатди.

Ўтган йили халқ хўжалигининг аҳолига хизмат қилувчи тармоқлари ходимларининг маошини тартибга солиш юзасидан ишлар давом этди.

1965 йилнинг 1 январида колхоз аъзолари учун пенсия ва нафақа тўлаш ҳақидаги Қонун кучга кирди. **32 мингга яқин колхозчи социал таъминотнинг марказлашган иттифоқ фонди маблағлари ҳисобидан пенсия олди. 1965 йилнинг охирига келиб, пенсионерларнинг умумий сони 211 минг кишини ташкил этди.**

Халқ хўжалигида меҳнат қилаётган ишчи ва хизматчиларнинг ойлик иш ҳақлари 1964 йилдагига қараганда 9 процент кўпайди. Аҳоли пул даромадларининг ортиши, шунингдек қатор товарлар баҳосининг арзонлаштирилиши аҳолининг озиқ-овқат ва саноат товарларига нисбатан талабини янада оширишга олиб келди.

Давлат ва кооператив савдоси, умумий овқатланиш корхоналари обороти ҳам шу ҳисобга киради, чакана товар оборотининг умумий ҳажми 1965 йилда 1084 миллион сўмни ташкил этди. Чакана товар обороти ҳажми 1964 йилдагига қараганда солиштирма нархлар ҳисобида 9 процент ортди.

Бундан ташқари колхозчилардан сотиб олинган ва колхозлардан комиссион савдо учун қабул қилинган товарлардан 8,7 миллион сўмлик сотилди.

Чакана товар обороти йиллик плани 101 процент, шу жумладан Тошкент шаҳри бўйича 100,8, область бўйича 101,7 процент қилиб бажарилди.

Умумий овқатланиш корхоналари товар обороти йиллик планини 108,8 процент қилиб адо этди.

1965 йилда аҳолига турли-туман озиқ-овқат ва саноат товарлари, айниқса, маданий-маиший эҳтиёжлар учун ишлатиладиган товарлар сотиш анча кўпайди.

Савдонинг моддий-техника базаси кенгайди. Қатор янги чакана савдо корхоналари, шунингдек замонавий технологик асбоб-ускуналар билан жиҳозланган умумий овқатланиш корхоналари ишга туширилди.

Колхоз бозорларида меҳнаткашларга турли хил қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотиш кўпайди.

Меҳнаткашлар даромадининг ортиши натижасида омонат кассаларга аҳолининг пул қўйиши янада кўпайди.

Давлат капитал маблағлари, уй қуриш кооперативлари маблағлари, шунингдек шаҳар ва қишлоқ аҳолисининг шахсий маблағлари ва давлат кредити ёрдамида 530 минг квадрат метр турар-жой майдони фойдаланишга топширилди.

Бундан ташқари колхозларда (колхозлар ва қишлоқ интеллигенцияси, шунингдек колхозлар томонидан) 1263 та уй қурилди.

Анчагина умумий таълим мактаблари, касалхоналар, поликлиникалар, болалар боғча ва яслилари ҳамда маориф ва соғлиқни сақлашнинг бошқа муассасалари ишга туширилди.

Ўтган йили уй-жойлар ва коммунал-маиший корхоналарни газлаштириш давом эттирилди. Газлашган квартиралар сони беш процент кўпайди.

1965 йилда маиший хизмат кўрсатиш корхоналари тармоғи кенгайди. Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш ҳажми 35 процент, шу жумладан шаҳарларда 27 процент, қишлоқ жойларда 48 процент ортди.

1965 йилда Олмалиқ шаҳрида уч қаватли маиший хизмат кўрсатиш комбинати ва техникавий мураккаб машиналарни ремонт қилиш ательеси, Тошкент, Оҳангарон шаҳарлари, Чиноз ва Искандар поселкаларида маиший хизмат кўрсатиш комбинатлари, шунингдек кўплаб павильонлар ишга туширилди. 1965 йилда область ва Тошкент шаҳрида халқ маорифи, фан ва маданиятни ривожлантиришда янги муваффақиятларга эришилди.

Ўқувнинг барча турларида таълим олаётганлар сони 720 минг кишидан кўпроқни ташкил этди.

Умумий таълим мактабларида 600 мингга яқин киши таълим олаяпти.

Куни узайтирилган мактаб ва группаларда, мактаб-интернатларда 56 мингдан ортиқ киши ўқияпти.

Область ва Тошкент шаҳридаги олий ўқув юртларида 1965—1966 ўқув йилида 94 мингга яқин студент, техникумлар ва бошқа ўрта махсус ўқув юртларида 47 мингдан ортиқ студент фан асосларини эгаллайди.

1965 йилда 10 мингдан ортиқ олий маълумотли, 8 мингдан ортиқ махсус ўрта маълумотли мутахассислар халқ хўжалигига тайёрлаб берилди.

1965 йилда илмий муассасалар, олий ўқув юртлари, саноат корхоналари, лойиҳалаш ва бошқа ташкилотларда 12 минг 369 илмий ходим, шу жумладан 281 фан доктори ва 3064 фан кандидатлари ишлади.

Ўтган йили меҳнаткашларга медицина хизмати кўрсатиш кенгайди, врачлар ва ўрта медицина ходимлари сони кўпайди, шифохона муассасалари тармоғи кенгайди, шифохоналарда ўринлар сони кўпайди.

* * *

Халқ хўжалигини ривожлантириш давлат планининг бажарилиш якунлари 1965 йилда Тошкент области ва Тошкент шаҳрида хўжалик экономикасида ҳамда халқ турмуши моддий фаровонлигини ва маданий савиясини юксалтиришда янада янги ютуқларга эришилганлигини кўрсатиб турибди.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СТАТИСТИКА БОШҚАРМАСИ

ТОШКЕНТ ШАҲАР СТАТИСТИКА БОШҚАРМАСИ

ЮКСАК МАРРАЛАР САРИ

[Боши биринчи бетда].

— Маҳсулот ишлаб чиқариш йиллик планини 1966 йил 28 декабрга қадар бажариш ва пландан ташқари 14750 тонна пахта толаси, 950 тонна линт, 350 тонна жут-каноп толаси топшириш;

— Меҳнат унумдорлигини пландагига нисбатан 1,0 процент ошириш;

— Товар маҳсулотнинг ҳар сўми ҳисобига бўладиган харажатларни 0,08 тийин камайтириш ва маҳсулот таннархини камайтириш ҳисобига 1407 минг сўм маблағ тежаб қолиш;

— Москва ва Ленинград корхоналарининг ташаббуси билан иқтисод қилиш ва тежамлилик учун бошланган умумхалқ ҳаракатини қўллаб, тежалган хом ашё ҳисобига 2650 тонна пахта толаси, 190 тонна линт ишлаб чиқариш;

— 247 минг квадрат метр ўров материалларини, 219 тонна сим, 4105 минг киловатт-соат электр қуввати, 925 тонна хом ашё ва каноп [поя вазнида] тежаш;

— 1966 йилда чигит экиш учун муддатидан илгари — 25 мартга қадар унувчанлиги жиҳатидан биринчи ва иккинчи классга кирувчи юқори сифатли 200 минг тонна уруғлик чигитни тахт қилиб қўйиш.

1965 йилги пахта ҳосилини қайта ишлашни янги пахта тайёрлаш мавсумига қадар туғаллаш мақсадида мавжуд қувватлардан максимал даражада фойдаланишни таъминлаш, шунингдек бу йил қўшимча равишда камида олтита джин батареялари ва тегишли миқдорда линтер батареялари, пресс установкалари ва тозалаш ускуналари, шу жумладан Сирдарё областида 2 та батарея, Самарқанд, Сурхондарё, Хоразм областлари ва Қорақалпоғистон АССРда биттадан батарея ўрнатиш;

Пахтадан тайёрланадиган маҳсулот сифатини яхшилаш мақсадида қуйидагиларни муддатидан илгари фойдаланишга топшириш: 23 та қуритиш-тозалаш цехи, 7 та тозалаш цехи ва пахта сақланадиган 10 та омбор, 116 та ўн барабанли ОХБ—10 маркали пахта тозалаш ускуналари, джин ва тола тозалаш машиналарининг чиқиндиларидан тола оладиган 20 та регенератор, 25 та чигит тозалайдиган установка ва 70 та пробоотборщик;

— 1966 йилда янги техникани жорий қилиш планида кўзда тутилган барча тадбирларнинг муддатидан илгари бажарилишини таъминлаш, шу жумладан: тола тозалагич установкалари бўлган 8 та джин машина, ПМП—160 маркали 15 та линтер батареялари, қисқа штапелли линт ҳосил қилиш учун 10 та ҳалқасимон линтер ўрнатиш.

— Пахта ғарамларини бузиш ва уни қоп-канорсиз ташийдиган транспорт воситаларига ортиш ишларини механизациялаштириш, бунинг учун РБХ—20 маркали 56 та ғарамбузар машиналардан фойдаланиш;

— Меҳнатни муҳофаза қилиш ва техника хавфсизлиги ҳолатини яхшилаш мақсадида бу йил 1150 та ташкилий-техникавий тадбирларни бажариш;

— Бир йиллик шартли иқтисодий фойдаси 700 минг сўмни ташкил қиладиган 1300 та рационализаторлик таклифларини жорий қилиш:

— Экспорт қилинадиган тайёр маҳсулот етказиб бериш йиллик планини 1966 йил 1 декабрга қадар бажариш;

— 6600 квадрат метр турар-жой майдонини ва ҳар бири 90 ўринли 3 та болалар боғчасини муддатидан илгари фойдаланишга топшириш.

Биз пахта тозалаш саноати министрлигига қарашли корхоналарнинг ишчилари, инженерлари, техниклари ва хизматчилари ваъдамизга вафо қиламиз, зиммамизга олган мажбуриятларимизни шараф билан бажарамиз ва бу билан мамлакатимизда коммунистик жамият қуриш ишига ўз ҳиссамизни қўшамиз.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПАХТА ТОЗАЛАШ САНОАТИ МИНИСТРЛИГИ ХОДИМЛАРИНИНГ РЕСПУБЛИКА КЕНГАШИДА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН.

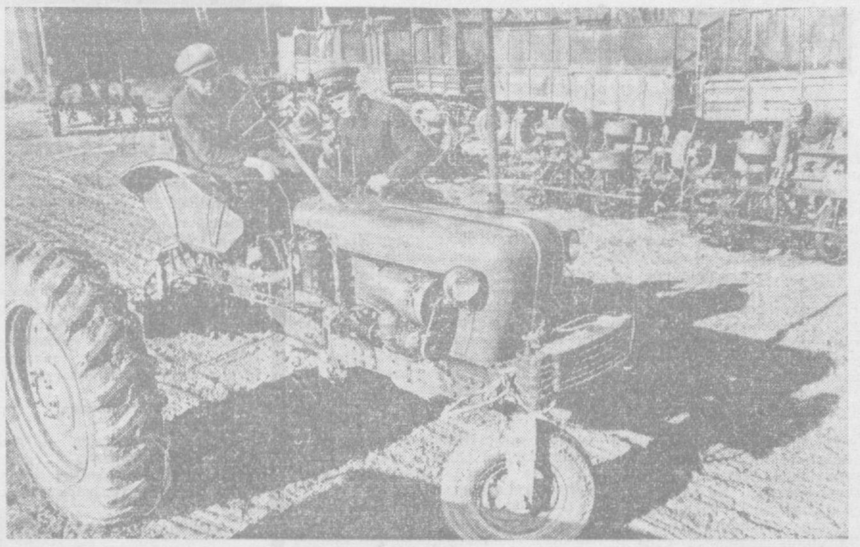

Бугун Бўка районидаги Ильич номли колхознинг трактор паркида бўлсангиз ремонтдан чиқарилиб, кўкламга тахт қилиб қўйилган қишлоқ хўжалиги машиналарини кўриб хурсанд бўласиз. Ҳайдов тракторлари, универсал, сеялка, культиватор, борона, ер текислаш машиналарининг ҳаммаси бугун — эрта дала хўжайинлари ихтиёрига топширилади. Суратда: устахона мудири (ўнгда) С. Раҳматалиев ва тракторчи А. Туматаев ўртоқлар ремонтдан чиқарилган тракторни кўрикдан ўтказмоқдалар.

А. МАЛЬЦЕВ фотоси.

КОЛХОЗЛАРГА КРЕДИТ БЕРИШДАГИ ЯНГИЛИК

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ МАРТ ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИ АМАЛДА

КПСС Марказий Комитети март (1965 йил) Пленуми колхозларнинг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш юзасидан конкрет тадбирлар белгилаб берди. Пленум қарорларига мувофиқ айрим қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг харид нархларини ошириш, Давлат банки томонидан берилган қарзларни ва МТСдан олинган техниканинг ҳақини кечиб юбориш, даромад солиқларини камайтириш, қишлоқ хўжалиги артеллари сотиб оладиган товарлар, моддий бойликларнинг айрим турлари нархини арзонлаштириш йўли билан колхозларга жуда катта молиявий ёрдам берилди.

Ана шу тадбирларнинг амалга оширилиши натижасида Тошкент областидаги колхозларнинг экономикаси сезиларли даражада мустаҳкамланди, уларнинг молиявий аҳволи яхшиланди. Областнинг кўпгина колхозлари пул даромадлари бўйича белгиланган планларни ортиғи билан бажардилар ва шу билан жамоат хўжалигини янада ривожлантириш, колхозчиларга ўтган йили қилган меҳнатлари учун ҳақ тўлашга қулай шарт-шароитлар яратдилар.

СССР Давлат Банкининг кредитлари колхозларнинг экономикасини ҳар томонлама ривожлантиришда катта аҳамиятга эгадир. Бу кредитлар қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини ривожлантиришга, хўжалик ҳисобини мустаҳкамлашга, колхозчиларнинг моддий манфаатдорлигини оширишга, маҳсулот таннархини арзонлаштиришга ва қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларини рентабелли қилишга тўла имкон беради. Ана шунинг учун ҳам колхоз ишлаб чиқаришида Давлат банкининг кредитлари йил сайин кўпайиб бормоқда.

1965 йилда Давлат банкининг қисқа муддатга берилган кредитлари, тайёрлов ташкилотлари орқали берилган аванс кредитларини ҳам ҳисобга олган ҳолда, ишлаб чиқариш эҳтиёжлари умумий харажатининг 41,3 процентини ташкил этди. 1964 йилда бу рақам 34,8 процент бўлган эди. Ўтган йили капитал маблағларга берилган узоқ муддатли қарзлар 1964 йилдагига нисбатан 13 процентга кўпайди, 1963 йилдагига нисбатан эса қарийб икки баравар ортди.

СССР Министрлар Совети колхозларга кредит беришни яхшилаш, уларнинг молиявий-хўжалик фаолиятини нормаллаштиришга қулай шароитлар яратиб бериш ва колхозчиларга мунтазам суратда иш ҳақи бериб туришни таъминлаш мақсадида ўзининг 1965 йил 17 декабрдаги қарори билан узоқ муддатга бериладиган кредитларнинг қўшимча турларини жорий этди, ишлаб чиқариш харажатлари учун кредитлар беришга айрим имтиёзлар берди, шунингдек, бевосита банкдан кредит беришнинг янги тартибини ўрнатди.

Жумладан, зотдор қорамоллар сотиб олиш, турар-жой бинолари (жамоат фондига қарашли), болалар муассасалари, ҳаммомлар ва бошқа маданий-маиший бинолар қуриш учун колхозларга узоқ муддатли кредитлар берилади. Шу ҳисобдан Давлат банки колхозларга ишлаб чиқариш, маданий-маиший ва турар-жойга тегишли бўлган деярли барча тадбирлар учун узоқ муддатли кредитлар беради.

Тажриба қилиб кўриш тариқасида Янгийўл ва Ўрта Чирчиқ районларидаги ҳамма колхозларни бевосита банкнинг ўзидан кредит олишга кўчириш кўзда тутилмоқда. Бевосита кредит олиш энг прогрессив форма бўлиб ҳисобланади. У колхозларга қишлоқ хўжалиги ишларини ўз вақтида бажариш, колхозчилар, четдан ёлланган кишилар, шунингдек, кеpакли моддий-техника материалларини етказиб берувчи ташкилотлар билан ўз вақтида ҳисоблашиш имкониятини туғдиради.

Ҳозирги пайтда тажриба тариқасида бевосита банкдан кредит олишнинг икки вариантини амалга ошириш мўлжалланмоқда. Бу вариантларнинг ҳозир мавжуд бўлган тартибдан умумий фарқи шундаки, контрактацион аванслар бериш тўхтатилади, махсус жорий счётлар ёпилади ва колхозлар маблағидаги мавсумий етишмовчиликларнинг ҳаммаси, колхозчиларнинг меҳнатига тўланадиган ҳақнинг пул қисмини ҳам ҳисобга олганда, давлат банкининг қисқа муддатли кредити билан қопланади.

Биринчи вариант бўйича: колхозларга сотиб олинадиган товарлар, моддий бойликларнинг ва кўрсатилган хизматларнинг ҳақини тўлаш, колхозчилар ва четдан ёлланган кишилар билан ҳисоб-китоб қилиш, келгуси йилда етиштириладиган ҳосил учун кетган харажатларни ҳамда амортизация ажратмаларини қоплаш учун оддий қарз счётларидан кредитлар берилади.

Бундан ташқари пул даромадларининг тушиши кечиккани тақдирда колхозлар моддий бойликлар сотиб олиш ва мавсумий харажатларни қоплаш учун 45 кунгача бўлган муддат билан, шунингдек колхозчиларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш учун 30 кунгача бўлган муддат билан пландан ташқари қарзлар олишлари мумкин.

Колхозларга товарлар, моддий бойликлар сотиб олиш бўйича илгариги йилдан қолган қарзларни тўлаш ва йиллик ҳисоботдан кейин ҳақи қолган колхозчиларга пул бериш учун мавсумий етишмовчиликларга тенг келадиган миқдорда кредитлар берилиши мумкин.

Иккинчи вариант бўйича: ҳам махсус, ҳам жорий счётларни ёпиш мўлжалланмоқда. Барча кредит-ҳисоб-китоб операциялари эса янгидан очиладиган махсус жорий (актив, пассив) счётлар бўйича ўтказилаверади. Бу счётларга маҳсулот сотишдан ва асосий фаолият бўйича кўрсатилган хизматдан келадиган барча даромадлар киритилади ва уларнинг ўзидан колхозларнинг ишлаб чиқариш фаолияти учун белгиланган план бўйича барча харажатлари учун (меҳнатга ҳақ тўлаш, солиқлар тўлаш, бўлинмас фондларни тўлдириш учун маблағлар ажратиш, кредитор қарзларини узиш ва бошқалар ҳам шу ҳисобга киради) пул тўланади.

Кредит беришнинг янги, тажриба тартибига ўтишда колхозчилар билан ўз вақтида ҳисоб-китоб қилишни таъминлаш мақсадида колхозларга Давлат банкидан олинган муддати ўтган қарзларнинг бор-йўқлигидан қатъий назар, меҳнатга ҳақ тўлаш учун кредитлар берилади.

Кредит беришнинг янги тартибига ўтиш қишлоқ хўжалиги органлари ва колхозлар зиммасига ишлаб чиқариш — молия планларини ва бухгалтерия ҳисоботларини ўз вақтида сифатли қилиб тузиш, ишлаб чиқариш эҳтиёжларига маблағларни тежаб ва самара берадиган қилиб сарфлаш юзасидан чуқур масъулият ҳис этиш вазифасини, область Давлат банки муассасалари зиммасига эса кредит — ҳисоб-китоб операцияларини аниқ ва тез ҳал қилиш вазифасини юклайди.

Банкдан бевосита кредит олишга ўтмаган колхозларга ҳам бир қатор қўшимча имтиёзлар бериш белгиланмоқда. Биринчидан, пул авансларини бериш тартиби ўзгартирилди. Бу авансларни бевосита Давлат банки муассасаларининг ўзлари колхозларга контрактация шартномаларига мувофиқ тайёрлов ташкилотлари номидан берадилар.

Бу йил ана шу шартномалар биринчи мартга қадар тузиб бўлиниши керак. Келгуси йилдан бошлаб эса улар биринчи январга қадар тузиб бўлиниши лозим. Колхозлар то шартнома тузилгунига қадар 1965 йил шартномасида кўрсатилган биринчи пул авансининг 80 процентигача бўлган миқдорини олишлари мумкин. 1966 йил учун шартнома тузилганидан кейин эса тегишли ҳисоб-китоблар ўтказилади. Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, иқтисодий жиҳатдан камқувват бўлган колхозларга аванс беришнинг оширилган нормаси сақлаб қолинган. Агар ҳамма колхозларга шартномадаги пулнинг 30 проценти аванс тариқасида берилса, иқтисодий жиҳатдан камқувват бўлган колхозларда шартномадаги пулнинг 40 процентигача бўлган миқдори аванс тариқасида берилиши мумкин.

Иккинчидан, Давлат банки колхозларга ишлаб чиқариш харажатлари учун (пул даромадлари ва аванслар қоплай олмайдиган меҳнат ҳақининг пул қисми ҳам шу ҳисобга киради) қисқа муддатли кредитлар бериш мумкин. Бу имтиёз колхозларга махсус ва жорий счётларда маблағларнинг йўқлиги ёки етишмаслиги тақдирда колхозчиларга ҳақ тўлаш учун давлат банкидан қарз олиш имкониятини беради. Бундан ташқари колхозларнинг талаби бўйича колхозчиларнинг меҳнатига ўз вақтида ҳақ тўлаш учун махсус жорий счётларга пул даромадларидан кераkли миқдорда маблағ ҳам ажратиш мумкин. Агар илгари пул даромадларидан махсус счётларга фақат 25 процент маблағ ажратиб келинган бўлса, янги тартиб бўйича бу миқдор анча кўпайиши мумкин.

Колхозларга кредит олишда ва колхозчилар билан ҳисоб-китоб қилишда туғдирилган бундай енгилликлардан тўғри ва ўз вақтида фойдаланилса, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини юксалтириш, шунингдек колхозларнинг экономикаси ва молиявий ҳолатини мустаҳкамлашга реал шарт-шароитлар яратилади.

Ш. ЗОҲИДОВ,
СССР Давлат банки Тошкент область конторасининг бошқарувчиси.

БАҲОР НАФАСИ

Оржоникидзе районидаги «Коммунист» колхози аъзолари ўтган йили мўл сабзавот, картошка, полиз экинлари маҳсулотлари етиштирдилар. Улар бундай муваффақиятга техникадан яхши фойдаланганликлари, экинлар парваришини сифатли ўтказганликлари туфайли эришдилар. Сабзаваткорлар ўз ишлари натижасидан хурсанд бўлмоқдалар. Колхоз бўйича ҳар бир меҳнат кунига натура авансларидан ташқари 2 сўм 12 тийиндан пул тақсимланди.

Бу йил янада баракали хирмон кўтариш мақсадида кўклам экиш кампаниясига ҳозирдан пухта тайёргарлик кўрилмоқда. Шомақсуд Шомансуров, Турсун Олимжонов ўртоқлар бошлиқ бригадаларда айниқса иш қизғин. Колхоз бўйича ҳозир 6 минг метрга яқин ариқ-зовур сув равон оқадиган қилиб тозалаб қўйилди. Маҳаллий ўғит ташиб чиқариш давом эттирилмоқда.

— Бу йил,—дейди сабзавоткорлар — 380 гектар ерда сабзавот маҳсулотлари етиштирамиз. Ҳозиргача 70 гектар ерга пиёз уруғи сепиб қўйилди. Парник хўжалигимизда карам, помидор кўчатлари сифатли парвариш қилинмоқда.

Шу кеча-кундузда колхоз далаларида бўлган киши деҳқонларнинг астойдил бел боғлаб ишлаётганликларини кўриб хурсанд бўлади. 6-бригадада 3 та юк машинаси, 6 та автокачка, 2 та «Беларусь» трактори билан далабошларига гўнг ташилмоқда. Бу бригада ўтган йилгидек илғорликни қўлдан бой бермаслик учун экиш мавсумига тайёрланишда мусобақадошларига ўрнак бўляпти.

А. РАЙИМБОЕВ.

ЯНГИ КИТОБЛАР

„АТЕИСТЛАРНИНГ СУҲБАТЛАРИ“

Тақдирни олдиндан айтиб бериш, «иссиқ-совуқ қилиш», «кўз тегиши» мумкинми? Нима учун хурофотга ишонувчи кишилар 13 рақамидан, йўлни кесиб ўтган қора мушукдан қўрқадилар? Тўғри чиқадиган ирим-сиримлар бўладими? Тошкент тўқимачилик комбинатининг маданият саройи қошида иш олиб борувчи атеистлар клуби томонидан ётоқхоналардан бирида ўтказилган «Фан динга қарши» темасидаги навбатдаги кечада ана шулар ҳақида гап бўлди.

Бу корхонанинг жамоатчи ташкилотлари атеистик пропаганданинг хилма-хил форма ва воситаларидан фойдаланмоқдалар. Бу формалар қаторида фақат лекция ва суҳбатларгина эмас, шунингдек «Фан ва дин инсониинг келиб чиқиши ҳақида» темасига бағишланган кўчма виставка ҳам бор.

Тошкентдаги мактаблар болаларни атеистик руҳда тарбиялаш ишида катта тажриба орттирганлар. Октябрь районидаги 119-мактабнинг партия ташкилоти ва педагоглар коллективи шу ишни усталик билан олиб бормоқда. Партия ташкилоти маҳаллаларда динга қарши пропаганда юргизмоқда.

«Ўзбекистон» нашриёти чиқарган «Атеистларнинг суҳбатлари» тўпламида ана шу фактлар келтирилган. Тўплам пропагандистлар ва агитаторлар, жамоатчи активистларнинг Ўзбекистондаги шаҳар ва қишлоқларда олиб бораётган катта ишлари ҳақида ҳикоя қилади. Китоб кенг оммага мўлжаллаб чиқарилган. (ЎзТАГ).

ФАН СОҲИБЛАРИ

ЕТУК ТИЛШУНОС ОЛИМ

Ўзбек тилшунослик фани маҳаллий кадрлардан етишиб чиққан етук олимлар плеядасига эга. Улар тилшуносликнинг турли соҳалари бўйича унумли илмий-текшириш ишлари олиб бормоқдалар ва ўзбек тили илмининг қўлга киритаётган катта ютуқларига ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар.

Ўзининг бутун фаолиятини ўзбек тилшунослигининг ривожи учун бахш этган ана шундай етук олимлардан бири филология фанлари доктори Ғанижон Абдураҳмоновдир.

Тил илми майдонига дадил кириб келган Ғанижон Абдураҳмонов ўз педагогик фаолиятини илмий иш билан узвий боғлиқ ҳолда олиб борди ва 1950 йилда «Ўзбек тилида сифатларнинг отлашуви» деган темада муваффақиятли равишда кандидатлик диссертациясини ҳимоя қилди.

Ҳозирги вақтда Ғанижон Абдураҳмоновнинг қаламига мансуб бўлган ва нашр қилинган ишларнинг рўйхати қирққа яқиндир. Уларнинг умумий ҳажми юздан ортиқ босма листни ташкил қилади. Тилшунослар уни фаолияти кўпқиррали олим сифатида танийдилар. Дарвоқе, у шундайдир. У ўзбек тили ва умуман, тилшуносликнинг турли соҳалари бўйича қалам юритади. Унинг юқорида айтилган ишлари фонетика, морфология, синтаксис, тил тарихи, тарихий фонетика, қиёсий грамматика, қадимий ёдгорликлар тилини алоҳида-алоҳида ўрганиш, мактаб ва олий ўқув юртлари учун турли программа, қўлланма, дарсликлар яратиш масалаларига бағишланган.

Ғанижон Абдураҳмонов ҳозирги замон ўзбек тили синтаксиси ва тарихий синтаксис соҳасида алоҳида забардаст олимдир. Унинг синтаксисга оид илмий ишларида туркшуносликда биринчи бўлиб синтаксиснинг энг мураккаб назарий масалалари ўртага ташланади ва назарий жиҳатдан асосланиб ҳал қилинади. Ўзбек тилида мавжуд бўлган ва биринчи бор олим томонидан назарий жиҳатдан асосланган ажратилган иккинчи даражали бўлаклар, содда гапнинг кўринишлари ва типлари ҳақидаги баҳслар ана шундай масалалар жумласидандир.

Олимнинг синтаксис соҳасидаги капитал ишлари юқори баҳоланди. «Қўшма гап синтаксиси асослари» номли тадқиқоти учун унга 1960 йилда филология фанлари доктори деган илмий даража берилди. Шуниси муҳимки, у биринчи бўлиб Тошкентда барча фанлар мавзуида докторлик диссертациялари ҳимоя қилишнинг эшигини очиб берди.

Совет туркшунослигининг катта ютуғи ҳисобланган «Девону луғатит турк» нинг уч томлигини ўзбек тилида нашр қилишда Ғанижон Абдураҳмоновнинг хизматлари каттадир. У уч томликни нашрга тайёрлашда бевосита раҳбарлик қилди. Ҳозирги вақтда унинг редакторлиги ва бевосита иштирокида мазкур уч томлик бўйича тузилган «Туркча-ўзбекча-русча индекс-луғат», «Ҳозирги замон ўзбек тили» илмий грамматикаси тайёрланган ва нашрга топширилган.

Олимнинг юқори малакали тилшунос кадрлар тайёрлаш соҳасидаги хизматлари ҳам катта. Жумладан, унинг бевосита раҳбарлиги остида тўрт киши кандидатлик диссертациясини муваффақиятли ёқлади. Ҳозир у беш докторант билан беш аспирантнинг илмий ишига раҳбарлик қилмоқда.

Ғанижон Абдураҳмонов Тошкент, Москва ва Боку шаҳарларида олтита докторлик ва ўн еттита кандидатлик диссертациялари бўйича расмий оппонент сифатида илмий ишларни анализ қилди.

Булар камтар олимнинг камтар ишларидан бир шингилдир, холос. Умрининг қирқ баҳорини кечираётган бу навқирон олимнинг ўзбек тилшунослиги ва совет туркшунослигидаги салмоғи етакчи туркшунос олимлар томонидан аллақачон эътироф қилинган. Шунинг учун ҳам Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институти илмий совети олимни Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг корреспондент аъзолигига тавсия этди.

Битмас-туганмас ғайрат соҳиби, илм чашмаси бўлган бу забардаст олим бундан кейин ҳам баракали меҳнат қилади, деб ишонамиз. Олим билан суҳбатда бўлганимизда, у, ҳали ўзбек тилшунослиги олдида қатор муҳим проблемалар турганлиги, уларни ҳал қилмоқ учун олимларимиз жиддий ишлашлари кераклиги, биринчи навбатда етук кадрларни тарбиялаб етиштириш зарурлиги, унинг энг муқаддас орзуси шулар эканлиги ҳақида гапирди.

Шу эзгу орзуларингиз рўёбга чиқсин, камтарин устоз!

Ш. ШОАБДУРАҲМОНОВ,
филология фанлари доктори.

А. РУСТАМОВ,
Рус тили ва адабиёти республика педагогика институти умумий тилшунослик кафедрасининг мудири, доцент.

Қ. КАРИМОВ,
Ш. ШУКУРОВ,
филология фанлари кандидатлари.

ОҚҚЎРҒОН ЯНГИЛИКЛАРИ

МЕХАНИЗАТОРЛАР КУРСИ

«Узсельхозтехника» район бирлашмаси ҳузурида механизаторлар курси очилди. Колхоз ва совхозларнинг 50 вакили тўрт ойдан сўнг механизатор бўлиб чиқишади.

ҚЎШИМЧА ХОНАЛАР

5-саккиз йиллик мактаб маъмурияти қўшимча хоналар қуришга киришди. Янги ўқув йилида 9 та қўшимча хона фойдаланишга топширилади.

110 НЕВАРА-ЧЕВАРАЛИ БОБО

«Ленинобод» колхози аъзоси Қўшмурод ота Хоназаров қишлоқнинг энг кексаларидан ҳисобланади. Бир асрдан зиёд умр кўрган бу нуроний мўйсафиднинг 110 дан ортиқ невара-чевараси бор.

Н. ТЎФОНОВ.

ТОРТИҚ

Шу пайттача пахта тозалаш заводларида бир босқичли тола тозаловчи агрегатлар ишларди. У тайёрлаб берган маҳсулот кўп ҳолларда сифатсиз бўларди. Пахтачилик саноати марказий илмий-текшириш институти олимлари пахта тозаловчиларга ёрдамга келишди. Улар узоқ изланишдан сўнг уч босқичли тола тозалаш машинасини яратдилар. Янги агрегат тола сифатини яхшилайди.

Институт лабораторияларида, шунингдек ингичка тола чиқарувчи агрегат, тайёрлов пунктларида пахта сифатини аниқлаб берувчи приборлар ҳам яратилди. Булар тадқиқотчилар томонидан партиямиз XXIII съездига қилинган совғадир.

Ю. ИГНАТОВ.

УРУҒЛАР СОТИБ ОЛИНГ

Кўклам яқинлашган сари сабзавот ва полиз экинлари, илдиз мевали экинлар уруғлари билан савдо қилувчи мавсумий дўконлар Ўзбекистондаги кўпчилик шаҳарлар ва район марказларида очилмоқда. Уруғлик материални, шунингдек ихтисослаштирилган савдо тармоқларида — Тошкент, Андижон, Гулистон, Жиззах ва республиканинг бошқа шаҳарларидаги «Союзсортосемовощ» магазинларидан ҳам сотиб олиш мумкин.

Харидорларга хилма-хил уруғлар тақдим этилади. Улар 10 граммдан 50 граммгача келадиган қоғоз пакетларга жойлаб қўйилган. Пакетда навнинг таърифи, экинни етиштириш агротехникаси ҳам илова қилинган.

(ЎзТАГ).

БОЛГАРИЯЛИК ДЎСТЛАРИМИЗГА СОВҒА

ОРЖОНИКИДЗЕ. (ЎзТАГ). Ўзбекистон олимлари махсус самолётда 17 хил янги навли 15 мингта ток қаламчаларини Болгария токчиларига совға қилиб жўнатдилар.

Старший илмий ходим Дмитрий Лиловнинг заявкасига биноан, сабзавотчилик институтидан Пловдив шаҳрига майизбоп «Ризамат» ва «Ҳишров» навли ток кўчатлари юборилди. Бу навлар бир гектар ерда 200 центнерга қадар ҳосил беради. Бу нав узумдан тайёрланган майиз таркибида 90 процентдан ортиқ шакар бўлади. Бу навлар Р. Р. Шредер номидаги боғдорчилик, виночилик ва узумчилик институтида етиштирилган.

Бутуниттифоқ ўсимликшунослик институтининг Ўрта Осиё тажриба станциясидан Болгарияга хушхўр «Гўзал қора», «Волга—Дон», «Чимган», «Дружба» навли ток қаламчалари жўнатилди. Бу навлар гектар бошига 400—500 центнерга қадар ҳосил беради.

ХИЗМАТ СОЗ БЎЛСИН

Тошкент шаҳар ижроия комитети аҳолига маиший хизмат кўрсатиш бошқармаси корхоналари коллективларининг актив йиғилишида шаҳар ижроия комитети аҳолига маиший хизмат кўрсатиш бошқармаси бошлиғи ўртоқ **А. Умаров** доклад қилди.

— Бошқармамиз корхоналари коллективлари Ўзбекистон КП Марказий Комитети XIII пленуми қарорларини бажара бориб, аҳолига маиший хизмат кўрсатишни анча яхшиладилар, — дейди ўртоқ А. Умаров. Шаҳримизда янги маиший хизмат кўрсатиш комбинатлари пайдо бўлди. Қўшимча ускуналар ўрнатилди, кўпгина процесслар механизация воситалари билан бажариладиган бўлди.

Шуни айтиш керакки, ўтган йил давомида шаҳар маиший хизмат кўрсатиш корхоналарига 208 ускуна келтирилди ва ўрнатилди. Машиналарнинг ишга туширилиши билан меҳнатни бригада ва поток усулида уюштириш имкони туғилди.

Лекин,—дейди ўртоқ А. Умаров, — ҳали камчиликлардан ҳам холи эмасмиз. Кишиларга маиший хизмат кўрсатиш кўнгилдагидек эмас. Ўтган йил давомида меҳнаткашлардан 290 та ариза ва шикоят тушди. Ремонт ишлари, айниқса сифатсиз бажарилмоқда. Кўпгина корхоналарда меҳнат яхши уюштирилмайди. Вақтдан ва имкониятлардан унумли фойдаланилмайди. Қисқа вақтда бундай камчиликларга барҳам бериш керак. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «Ўзбекистон ССР да аҳолига коммунал хизмат кўрсатишни яхшилаш чоралари тўғрисида» чиқарган қарори бундан кейин дастур бўлади.

Доклад бўйича бошланган музокараларда «Металлобитремонт» комбинати директори **Ю. Исмоилов**, В. И. Ленин номли фабрика мастери **Р. Ниёзова**, «Зангори экран» телеательеси халқ контролига кўмаклашувчи группаси аъзоси **И. Билдин** ва бошқа ўртоқлар сўзга чиқиб камчиликларни бартараф этиш йўллари ва бу йилги вазифалар ҳақида гапирдилар.

ТАЛАНТЛАР САНЪАТИГА КЎРИК

Халқ талантларини санъат чашмаларига ўхшатишади. Ҳақиқатан ҳам шундай. Чашмалардан ҳосил бўлган ирмоқлар азм дарёга келиб қўшилгунча, эҳ-ҳе қанчадан-қанча йўлни босиб ўтади. Халқ талантлари эса, кўп имтиҳонлардан ўтиб, камолотга етади, томошабинларнинг ҳурматини қозонади.

Ҳаваскорларнинг ижрочилик кўриги улар учун чинакам ижодий имтиҳондир. Мана, тўрт кундирки, бадиий ҳаваскорлик коллективларининг область кўриги давом этаяпти. Улар Охунбобоев номидаги республика ёш томошабинлар театрида ўз маҳоратларини намойиш қилмоқдалар.

Кўрик қатнашчилари бу имтиҳонга ажойиб концерт программалари билан келишган эди. Шунинг учун ҳам уларнинг чиқишлари катта қизиқиш билан кутиб олинмоқда. Улар ижро этган ҳар бир номер томошабинларда катта завқ уйғотмоқда.

...Театр саҳнаси Ўрта Чирчиқ ва Юқори Чирчиқ районлари бадиий ҳаваскорлик коллективлари ихтиёрига берилади. Жозибадор рақслар кетидан лирик қўшиқлар уланиб кетади. Ўртачирчиқлик бадиий ҳаваскорлар «Пахта» рақсини ижро этишади. Саҳнада кўрсатилган «Чўпон» рақси ҳам ҳаммага ёқди.

Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхози ҳаваскорлари «Гул рақси» билан кўрикка қатнашди. Ҳа, уларнинг тайёрлаган бу номери чиндан ҳам лирик картинани эслатади. Хўжалик йилини муваффақиятли якунлаган қишлоқ меҳнаткашларининг қувончи, даладаги шоду-хуррамлик бу номерда тўла аксини топган.

Ишчи ҳаваскорларнинг маҳорати ҳам юқори баҳоланди. Бу ўринда, айниқса, Чирчиқ шаҳридаги саноат корхоналари бадиий ҳаваскорлик коллективлари яхши муваффақият қозондилар. Улар томонидан ижро этилган русча, украинча ва қозоқча ўйин ва рақслар гулдурос қарсаклар билан кутиб олинади.

Область кўригига Бекобод районининг колхоз ва совхозлари бадиий ҳаваскорлари ҳам катта программада концертлар тайёрлашди. Кўрикнинг дастлабки куни уларга қувонч келтирди. Чунки, концерт программасига киритилган номерлар кўнгилдагидек ижро этилди. Илмий ходим Т. Аҳмедов жозибали қўшиқлари билан ҳаммани мафтун этди. Дзержинский номли колхоз аъзоси Г. Эгамбердиева хоразмча ўйинлари билан қатнашди. «Москва қизлари» деган оммабоп қўшиқ Навоий номли колхоз аъзоси М. Худойқулов ижросида жозибадор янгради. Район маданият уйининг қатнашчилари русча қўшиқлари билан кўпчиликни хушнуд этдилар.

Бекобод шаҳар бадиий ҳаваскорларидан ташкил топган 150 кишилик хор ҳам бир неча қўшиқларни ижро этди.

«Қизил Ўзбекистон» колхози ҳаваскорлари томошабинларга ёқиб қолганлиги сир эмас. Бу сафар ҳам улар кўпчиликнинг олқишига сазовор бўлдилар.

Янгийўл районидаги Киров номли колхоз ҳаваскорлари ҳам қолишишмади. Айниқса, бу коллектив томонидан бажарилган жозибадор рақслар қизиқиш билан томоша қилинди. Хушовоз қўшиқчи А. Ёрлахатов лирик қўшиқлар ижрочиси эканлигини амалда кўрсатди.

Шунингдек кўрикда Оққўрғон, Бўка ва Калинин районлари бадиий ҳаваскорлари ҳам қатнашдилар. Бекобод, Олмалиқ, Чирчиқ ва Янгийўл шаҳарларидан келган талантларнинг чиқишлари қизғин кутиб олинди.

— Кўрикда 600 дан ортиқ турли бадиий ҳаваскорлик коллективлари қатнашяпти, — дейди область халқ ижоди уйининг директори ўртоқ Х. Рўзиматов. — Концертларнинг муваффақиятли бўлаётганлиги халқ талантларининг кўрикка пухта тайёрланганликларини кўрсатади.

Ҳақиқатан ҳам кўрикка тайёргарлик кўриш даврида пойтахт санъаткорлари жойларда бўлдилар, ҳаваскорларнинг концерт репертуарини бойитиш ишига бош қўшдилар. Бунда, айниқса, Ўзбекистон Давлат филармониясининг дирижёри Н. Халилов, балетмейстер И. Оқилов ва Н. Турсуновлар яхши фаолият кўрсатдилар. Шунингдек, Ҳамза номидаги Тошкент музика билим юртининг юқори курс студентлари ҳам яқиндан ёрдам бердилар.

А. АЛИЕВ.

Оржоникидзе районидаги Жданов номли колхоз аъзолари баҳор мавсумини пухта тайёргарлик билан кутиб олиш учун курашмоқдалар. Айниқса, колхознинг парник хўжалигида иш қизғин. Суратда: илғор колхозчилардан (чапда) У. Бахтбоева ва З. Тошимовалар парникда карам кўчатларини пикировка қилишяпти.

М. Тўйчиев фотоси.

ОЙДА БИРИНЧИ—СОВЕТ ЛАБОРАТОРИЯСИ

(Боши биринчи бетда)

Бироқ, Ой юзасининг химиявий ва минералогик таркиби, Ой заминининг ички структураси, сейсмик хусусиятлари қандайлиги фаразлар доирасида қолиб келмоқда. Ер юзасида туриб ўтказилган кузатишларга асосланиб турли тахминлар қилинди: Ой юзасини чанг қоплаб ётибди, у пемза ёки шлак қатламларидан, лава оқимларидан ташкил топган, Ерда бўлмайдиган ,алоҳида жимжимадор минерал структуралардан иборат, бу структуралар Ой юзасидаги майда заррачаларнинг бир-бирига ёпишиб қўшилишидан ҳосил бўлган, деган тахминлар қилинди.

Космик станция Ойга юмшоқ қўндирилганлиги шу проблемаларни бевосита ўрганиш учун йўл очиб беради, деди М. В. Келдиш. —«Луна—9» автоматик станцияси орқали Ой юзасининг станция атрофидаги участкаларини тасвирловчи суратлар олиниб, Ерга юборилганлигининг ўзи жуда катта илмий аҳамиятга эга. Ой юзасининг бир бўлагини биз биринчи марта бевосита яқиндан туриб кўришга муваффақ бўлдик. Ой юзаси пемза ёки шлак типидаги етарли даражада мустаҳкам жинслардан иборат эканлигини кўриб турибмиз. Ойнинг юзаси, деди олим, станциянинг ботиб кетмаслиги учун кифоя қиларлик даражада мустаҳкам экан. Мана шу мисли йўқ фотосуратларни батафсил ўрганиш натижасида бундан буён чиқариладиган хулосалар Ой юзаси тўғрисидаги билимларимизни, ҳеч шубҳасиз, тағин ҳам кўпроқ бойитади.

Автоматик станцияни Ойга юмшоқ қўндириш техникавий жиҳатдан ниҳоят даражада мураккаб вазифа эди. Секундига икки ярим километр чамаси тезликда учиб келаётган космик аппарат ҳаракатини тормозлай оладиган атмосфера Ойда йўқ. Ой юзасининг хоссалари тўғрисида бутунлай маълумот йўқлиги бу вазифани тағин ҳам мураккаблаштирган эди. Ой юзасига станцияни юмшоқ қўндирмоқ учун тез ҳаракат қиладиган ва аниқ бошқарадиган автоматлар мукаммал ўлчов воситалари билан биргаликда ишлатилиши лозим эди.

Бу вазифанинг муваффақиятли амалга оширилишига марҳум академик С. П. Королев кўп талант ва меҳнат сарфлаганлигини қайд қилиб ўтмоқчиман, деди М. В. Келдиш.

«Луна—9» станциясининг учиши, деди пировардида СССР Фанлар академиясининг президенти, Ойни ўрганиш ишида жуда катта имкониятлар очиб берди ва у одамнинг бошқа самовий жисмларга учишини таъминлаш йўлида қўйилган ғоят катта қадамдир. Бу учиш — совет олимлари, инженерлари ва ишчиларининг катта муваффақияти, мамлакатимизнинг инсоният тараққиётига қўшган янги жуда зўр ҳиссаси бўлди.

Профессор А. И. Лебединский сўз олади.

«Автоматик космонавт» деди у, Қуёш уфқдан турлича баландликда турган пайтларда ўз атрофидаги жойларни бир неча марта кузатиб чиқди. Шундай қилинганлигининг аҳамияти жуда катта, чунки бу нарса Ой юзасидаги нотекисликларни тадқиқ қилишга имконият беради. Гап шундаки, Қуёш уфқ тепасида кўтарила борган сари Ой ландшафтининг кўриниши тобора кўпроқ ўзгараверади. Биринчи сеанс вақтида олинган суратларда ҳатто Ой заминининг жуда ясси нотекисликлари ҳам сезилиб турибди-ю, лекин сояда қолган кўпгина деталлар суратда кўринмайди. Манзаранинг Қуёш томонидаги шарқий сектори манзараси қуёш шуълалари туфайли яхши кўринмай қолган.

Учинчи сеанс вақтида олинган манзаранинг сурати анча яхши бўлиб чиққан, чунки ўша сеанс вақтида Қуёш 27 градус чамаси баландликда бўлганлиги сабабли шуълалар йўқ бўлиб кетган, соялар эса, чуқурликларни ва тик ёнли дўнгларни тағин ҳам яхши бўрттириб кўрсатади. Қуёш уфқдан турли баландликда турган вақтда олинган суратлардаги манзаралар станция атрофидаги ландшафтнинг, образли қилиб айтганда, макетини ясаш имкониятини беради.

Станциянинг узоқ ишлаши, деди А. И. Лебединский, ундаги энергия ресурсларига боғлиқ эди. Программага кўра, станция учинчи фототелевизион сеанс вақтида Ой манзарасини Ерга бериб бўлганидан кейин, унинг иши тўхтаб қолиши лозим эди. Бироқ, шундан сўнг ҳам электр энергиянинг бирмунча запаси қолди, станция Ойга қўнганидан кейин орадан 75 соат ўтгач мана шу қолган запас ҳисобига станциядан ахборотлар олишнинг охирги сеанси ўтказилди.

Сўнгра олим матбуот конференцияси қатнашчиларига Ой юзаси бўйлаб ўзига хос экскурсия қилишни таклиф этди. Ойнинг журналистларга тақдим этилган манзарасида станция атрофидаги ландшафт ва аппарат конструкциясининг бир қанча деталлари кўриниб турибди.

Станция деталлари деди профессор, жуда каттага ўхшаб кўриняпти, бунинг сабаби шуки, мазкур деталлар суратга олувчи камера яқинида турибди. Бу камеранинг яқин масофадаги нарсалар суратини олиш кучи қандай эканини тасаввур қилмоқ учун манзаранинг чап қисмидаги фотометрик шкалага назар солиш керак. Бу шкала гугурт қутичасидан катта эмас, унинг суратда кўриниб турган ипининг қалинлиги 1 миллиметр чамасидадир.

Станция атрофидаги жойда майда дўнгчалар ва чуқурликлар кўп. Менда қолган биринчи таассурот шу бўлдики, Ойнинг юзаси кўп марталаб қайта ишланганга ўхшайди. Унинг тупроғи метеоритлар ёғила бериб майдаланиб кетган, сўнгра диффузион вакуум тарзидаги жипслашиш йўли билан бирлашиб, қаттиқ жисмга айланган ва кун билан тун алмашиниши натижасида, айниқса Қуёш тутилишлари вақтида температуранинг кескин ўзгариб туриши натижасида тарс ёрилиб кетаберган. Бу ҳодисаларнинг ҳаммаси бир қанча юз миллион йиллар мобайнида кўп марталаб такрорланган.

«Луна—9» автоматик станциясининг учиши вақтида планеталараро фазодаги ва Ой юзасидаги мавжуд нурланишларнинг дозалари ўлчаб кўрилди. Олинган сигналларни аниқлаш Ой юзасидаги радиация дозаси суткасига 30 миллиарддан иборат эканлигини кўрсатди. Ойнинг ўзи қўшимча радиация бериб турганлиги маълум бўлди. Бу радиация космик нурларнинг Ойнинг юзасидаги қатламларга таъсири остида рўй бераётган ядро реакциялари натижасида вужудга келаётган бўлиши эҳтимол. Тадқиқотларни давом эттириш Ой заминининг химиявий таркиби сирларини аниқлаб олишимизга ёрдам беради.

Сўнгра академик А. П. Виноградов сўз олди.

Коинот тўғрисидаги фаннинг янги шохобчаси—космик химиянинг вужудга келишида бу олимнинг хизмати жуда катта. У фаннинг планеталар шаклланиши тўғрисидаги янги маълумотларини айтиб берди.

Ўтказилган экспериментлар билан биз шуни кўрсатиб бердикки, деди академик А. П. Виноградов, Ер қобиғи сингари планеталарнинг ташқи қобиқлари ҳам улар юзасида осон эрийдиган моддаларнинг эриши натижасида ҳосил бўлади. Бундай табақаланиш радиоактив иссиқликнинг қиздириши таъсирида содир бўлади. Бунинг оқибатида планетанинг бирламчи метеорит моддаси парчаланиб, эриши қийин ва эриши осон фазаларга ажралади. Эриши осон фаза базальт модда бўлиб, планетанинг юзасига лава тариқасида оқиб ёйилади. Базальт моддаларнинг эриши билан бир вақтда сув ва нордон тутунларнинг газлари йўқолади, вулканлар отилиб чиқади. Ой ландшафти серу вулкан манзараси ҳам, деди олим, шундай жараён содир бўлганлигини кўрсатиб турибди .

Олим Ердаги ва Ойдаги турли моддаларни таққослаб кўрсатишга алоҳида тўхталиб ўтди. Масалан, Ердаги кратерларнинг энг катта кўндаланг кесими 30 километр, Ойдаги кратерларнинг энг катта кесими— тортиш кучи заифроқ бўлган майдонда ва атмосферанинг йўқлиги шароитида — 300 километрга боради. Ойда базальт лава ҳавосиз шароитда оқиб ёйилади. Шу сабабли, унинг газ фазасидан ва сув бугларидан халос бўлиши Ердагига қараганда бирмунча бошқачароқ тарзда рўй берган. Масалан, Ердагига қараганда, Ойдаги лавада газларнинг пуфаклари ва газ чиқаётган жойлар анча каттароқ бўлган бўлиши мумкин. Худди шунга кўра, газ, сув Ойдан кўтарилиб космик фазога ўтиб кетган. Вулкандан ҳосил бўлган ва тез учиб кетадиган баъзи моддалар, масалан, Қуёш шамолининг таъсири остида қаттиқ модда — лава билан химиявий бирикма ҳосил қилган бўлиши мумкин.

Академик «Луна—9» автоматик станциясидан олинган суратларни кўрсатиб, Ойдаги «денгизлар» районида Ойнинг юзаси қандайлигини таҳлил қилиб берди.

Сиз, деди А. П. Виноградов, озми-кўпми текисроқ бўлган қаттиқ сатҳни кўриб турибсиз, агар уни уфк чизиғига солиштирсак, бироз ғадир-будирлигини кўрамиз. Биринчи қарашда Ойнинг бу сатҳи баланд тоғлардаги тошлоқ чўлга ўхшаб кўринади. Ойнинг қаттиқ сатҳи, рельефнинг асосий элементи турли катта-кичикликдаги чуқурчалардан, сўнгра ҳар хил катта-кичикликдаги тош парчаларидан иборат. Бу тош парчалари тупроққа ботмай, юзада ётибди. Ниҳоят, энг диққатга сазовор нарса шуки, Ой денгизидаги жисмлар юзасининг микро кўриниши бир хил шаклда.

«Луна—9» станциясидан олинган суратларни атрофлича кўздан кечиргач, дейди олим, базальт лава ёйилиб ётган майдон бизнинг кўз олдимизда гавдаланади. Булар тоғ жинсларининг парчаларидан, пемза, вулканик шиша ва кулдан ҳосил бўладиган туфлар эмас. Одатда бу моддалар дағалроқ, блокли структурада бўлади. Чуқурчалар бирламчи рельефнинг қолдиқлари, масалан, газ пуфакларидан лавада қолган чуқурчалар бўлиши эҳтимол. Вулканлар портлаши ёки метеоритлар урилганлиги натижасида лава совиб қолганидан кейин, Ой сатҳига шу тош—жинсларнинг парчалари сочилиб кетган.

Лекин Ойдаги денгиз юзасининг нозик шакли қандай ҳосил бўлган?— деб савол беради олим.

Олимнинг фикрича, микрошаклларнинг бир хиллиги Ой денгизлари юзасига таъсир қилиб турувчи мунтазам факторлар борлигини кўрсатади. Бироқ, биз кўриб турган рельеф Ой юзасида турли факторларнинг таъсири остида, масалан, температуранинг сельсий бўйича 100 градус иссиқдан 150 градус совуққача ўзгариб туриши натижасида, шунингдек микрометеоритларнинг урилиши, Қуёшнинг корпускуляр, рентген ва ультрабинафша нурлари таъсири остида кейинроқ вужудга келган манзара деб фараз қилиш мумкин. Олимнинг фикрича, Ойдаги мана шу ўзига хос жараёнлар оқибатида биз, эҳтимол, ўзимиз учун янги бўлган минералларни учратармиз. Бу жараёнлар Ой денгизларининг ғовак қаттиқ юзаси ҳосил бўлишига олиб келган. Олимнинг айтишига қараганда, шу билан бирга, Ойда бирор чангсимон модда борлиги ҳам эҳтимолдан ҳоли эмас. Тадқиқотларни янада давом эттириш натижасида Ойнинг бутун сатҳи тўғрисида узил-кесил хулосага келиш мумкин бўлади.

Совет астрономларининг оқсоқоли академик А. А. Михайлов минбарга чиқади.

— Инсоният тарихида биринчи бўлиб, дейди олим, ишлаб турган аппаратни Ердан бошқа самовий жисмга элтиб қўйишга муваффақ бўлдик. Автоматик телевизион камера ёрдамида олинган суратларда Ой юзасининг станция атрофидаги радиуси 1.5 километр чамаси бўлган қисмининг энг майда деталлари кўриниб турибди. Шу нарса диққатга сазоворки, бу кичик рельеф Ойнинг Ердан туриб кузатилиши натижасида бизга маълум бўлган ва минг марта кичрайтирилган умумий рельефни эслатади: бу рельефда оддий кратерларга ўхшаш ўралар, жуда кўп ўнқир-чўнқирликлар, бу ўнқир-чўнқирликлар орасида Ойнинг жанубий қутбига яқин тоғлик районни эслатувчи ўрачалар кўп. Ой рельефининг макро ва микро структураси ўртасидаги бундай ўхшашлик, чамамда, Ой юзасида турли нарсаларни вужудга келтирган факторларнинг муштараклигидан далолат беради.

Ойнинг юзаси қандайлиги тўғрисида яқин-яқинларда ҳам кўп баҳслашилар эди. Қалин чанг қатламига ботиб кетмасдан, мустаҳкам заминда турадиган станцияни Ойга қўндириш имкониятини аниқлаш учун бу масала ҳал қилувчи аҳамиятга эга эди. Селенологларимизнинг (ойшуносларимизнинг) кўпчилиги Ойдаги замин ҳатто бир неча юз килограмм оғирликдаги юкка бардош бера олади, деб ҳисоблар эдилар. Ойга бағишланиб Ленинградда ва Пулково обсерваторияда бундан 6 йил муқаддам ўтказилган симпозиумда яқинда вафот этган планеташунос йирик мутахассисимиз профессор Всеволод Шаронов сунъий равишда ҳосил қилинган бир парча моддани намойиш қилганлиги эсимда. Бу модда ўзининг фотометрик ва поляризацион хоссалари жиҳатидан Ой юзасидаги моддага мувофиқ эди. Ўша модда қорамтир, ғадир-будир, анчагина енгил тош бўлиб, бир талай босимга парчаланмай бардош бера оладиган етарлик равишда маҳкам шлак ёки туф парчасини эслатарди. Шаронов кўрсатган ўша намуна Ойдаги реал моддага анча яқин эканлигини энди билиб турибмиз.

Ойда узоқ вақт ишлайдиган обсерватория ташкил этиш астрономия, геофизика, метеорология, шунингдек геология ва космогония учун жуда катта истиқболлар очиб беришини академик А. А. Михайлов гапириб ўтди. Энди булар реал бўлиб қолди. Ойда туриб космоснинг хилма-хил ва улуғвор ҳамма томонини кузатиш мумкин. Ойнинг ўз ўқи атрофида секин айланиши ва унинг юзасида оғирлик кучининг камлиги, Ойда кундуз кунги температура билан тунги температура орасидаги фарқ жуда катта бўлишига ва кўпгина қийинчиликлар туғилишига қарамай, Ойда обсерватория ташкил этиш ва ундан фойдаланиш учун ғоят қулайлик келтиради.

Коинотнинг бепоён ичкариликларига кириб бориш ва унинг кўпгина сирларини очиш йўлида яна бир жуда катта қадам қўйилди. Шу муносабат билан биз, астрономлар француз файласуфи Огюст Контнинг айтган фикрларини кўпинча эсга оламиз. У ўзининг 1830 йилда ёзилган «Позитив фалсафа курси» китобида, самовий жисмларнинг химиявий таркибини ҳам, бу жисмларнинг қандай минераллардан тузилганлигини ҳам одамлар ҳеч қачон билолмайдилар, деган эди. Спектрал анализ ихтиро қилинганлиги шу тақиқлашларнинг бирини бузиб ташлади. Эндиликда биз иккинчи тақиқланиш ҳам бузилганлигининг шоҳидлари бўлиб турибмиз: Ойнинг қандай минераллардан таркиб топганлиги эндиликда сир бўлмай қолмоқда. Ойдаги тоғ жинсларининг намуналари бизнинг Ердаги лабораторияларимизда тадқиқ қилинадиган вақт яқинлашиб қолганлигига аминман.

Сўнгра олимлар журналистларнинг саволларига жавоб бердилар.

(ТАСС).

МАМЛАКАТЛАР ВА ҚИТЪАЛАРДА

МАЪЛУМОТЛАР МАҚОЛАЛАР ВОҚЕАЛАР

БИРЛАШГАН АРАБ РЕСПУБЛИКАСИ. «Ат-Тахрир» («Озодлик») провинциясидаги ерларни ўзлаштириш ишига Совет Иттифоқи катта ёрдам бермоқда. Чанаклис районидаги совет қишлоқ хўжалиги техникаси базасига СССРдан экскаватор, скрепер, трактор, тягач, бульдозер, юк автомашиналари каби қишлоқ хўжалиги ва йўл қурилиши машиналари келтирилди. Совет мутахассислари саҳро устидан ғалаба қозонишда, уни гуллаб-яшнаган ўлкага айлантиришда араб халқига кўмаклашмоқдалар. Суратда: Чанаклисдаги совет қишлоқ хўжалиги техникаси базаси.

И. Березняковский фотоси.
(ТАСС фотохроникаси).

ҚАРДОШ СОЦИАЛИСТИК МАМЛАКАТЛАРДА

СОЦИАЛИЗМНИНГ ЯНГИ ҒАЛАБАЛАРИ САРИ

СОФИЯ. Ватан фронтининг миллий кенгаши халқ мажлисига, халқ кенгашларига депутатлар сайлаш, судьялар ва суд маслаҳатчиларини сайлаш муносабати билан болгар халқига мурожаат эълон қилди.

Болгария индустриясини ривожлантиришда катта ғалабалар қўлга киритилди. Масалан, ҳозирги вақтда республика бутун 1939 йилда ҳосил қилинган миқдордаги электр энергияни етти кун ичида ишлаб чиқармоқда.

Мурожаатда маданият, фан, маориф, соғлиқни сақлаш, социал таъминот, меҳнаткашларнинг моддий фаровонлигини ошириш соҳасида мамлакат эришган ютуқларнинг якунлари чиқарилган.

ЮГОСЛАВИЯДА АВТОМОБИЛСОЗЛИК РИВОЖЛАНМОҚДА

БЕЛГРАД. Юк автомобиллари, махсус автомобиллар ва автобуслар ишлаб чиқарувчи Югославия бирлашмаси (ИТВ) бир неча корхонани ўзига бирлаштирган бўлиб, юк автомашиналари ва автобуслар ишлаб чиқаришни тобора кўпайтирмоқда.

Автомобиллар — Югославия экспортининг муҳим қисмидир. Югославия 1964 йилда қарийб 2,5 миллион долларлик юк автомобиллари, автобуслар ва шу машиналарнинг запас қисмларини экспорт қилган бўлса, 1965 йилда эса бундай экспорт 4,5 миллион долларга етди. Бу йил экспорт 7 миллион долларга етиши лозим.

РУМИНИЯ БАЙРОҒИ ОСТИДА

БУХАРЕСТ. Юк ташийдиган янги «Сибиу» кемаси Констанца портидан биринчи сафарга жўнаб кетди. Бу кема Галацдаги кемасозлик корхонасида қурилган. Ҳозирги вақтда Руминия байроғи остидаги 32 йирик кема денгиз ва океанларда қатнаб турибди. 25 минг тонна юк кўтара оладиган «Решица» руда ташувчи кема булар орасида энг каттасидир. Кейинги олти йил мобайнида Руминия денгиз флотининг юк обороти 8 баравардан зиёд кўпайди.

СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ТЎҒРИСИДА ҒАМХЎРЛИК

УЛАН-БАТОР. Беш йил мобайнида халқ Монголиясида даволаш муассасаларидаги ўринлар сони қарийб учдан бир баравар кўпайди, врачлар сони икки баравар ортди. Халқ давлати соғлиқни сақлашни ривожлантириш учун кўп миқдорда маблағ ажратмоқда. Даволаш муассасаларини қуриш ва ускуналаш учун шу йилнинг ўзидагина 22 миллион тўғрик ажратилди. Йил охирига бориб, Монголия Халқ Республикасида ҳар 10 минг аҳолига 95 касалхона ўрни тўғри келади.

Бу йил медицина ходимлари отрядига янги кадрлар келиб қўшилади. 200 дан кўпроқ мутахассис медицина ўқув юртларини тамомлаб чиқади.

ФУТБОЛ ОЛАМИДА

ФОЛБИНЛИК ҚИЛИШГА ВАҚТ ЭРТА

Эллик уч ёшли швейцар адвокати доктор Кезернинг номи ер юзининг ҳамма чеккаларидаги футбол ишқибозларига яхши маълум. Доктор Кезер 1961 йилдан буён халқаро футбол федерациясининг бош секретари бўлиб келмоқда. «Дейчес шпорт-эхо» немис газетасининг мухбири ФИФАнинг Цюрих шаҳридаги уй штабига кириб доктор Кезерга бир неча саволлар билан мурожаат қилди.

— Жаҳон чемпионатининг саралаш низомини ҳаққоний деб ҳисоблайсизми?

— Мен бизнинг низомимиз мутлақо ҳаққоний деб ҳисобламайман. У умуман ҳаққоний бўла олмайди. Англияга йўлланма олиш ҳеч бир команда учун бир хилда енгил ёки бир хилда оғир бўлгани йўқ. Бундай тенг ҳуқуқлиликни чек ташлаш ҳам ёки бошқа нарса ҳам беролмайди. Аммо низомнинг ҳаққонийлиги ҳақидаги саволга менинг назаримда, биз жаҳон чемпионатидан нимани кутаётганлигимиз масаласидан келиб чиқиб қарашимиз керак. Хўш, жаҳон чемпионатининг ўзи нима? Жаҳоннинг энг кучли командалари учрашувими ёки футболчиларнинг умумжаҳон анжуманими? Халқаро футбол федерацияси иккала фикрни ҳам бирлаштиришга ҳаракат қилиб, келишувчиликка йўл қўйди. У Европа ва Жанубий Америка футболчиларининг маҳорат даражасини ҳисобга олди. Аммо Шимолий Америка, Африка, Австралия, Осиё спортчиларига ҳам имконият берди.

Бунда қийинчиликларга дуч келишимизни биз яхши билар эдик. Ҳозирги вақтгача «Англия турнирининг кучсиз қатнашчилари» ҳақида мунозаралар кетмоқда. КХДР ва Мексика командалари мисол тариқасида келтирилмоқда. Айрим мутахассислар Шотландия, Чехословакия, Югославия каби бошқа Европа мамлакатларига ҳам жаҳон чемпионатида қатнашишга қандайдир имконият бериш учун «ҳартомонлама саралаш» ўтказишни талаб қилмоқдалар. Лекин бу масалани жаҳон чемпионати низоми ҳал қилади. Агар ФИФА конгресси бу низомни кўриб чиқишга қарор қилса — марҳамат. Шахсан менинг ўзим ҳозирги мавжуд аҳвол тарафдориман. Жаҳон чемпионатининг ҳаммага маълум 16 қатнашчиси Англияда ажойиб турнир ўтишини таъминлайди. КХДР командасига менсимай қараётган кишиларга шундай демоқчиман: эҳтиёт бўлинглар. Бу терма команда кўпгина зўрларнинг оёғини чалиши мумкин.

— Англияда жаҳон чемпионатига тайёргарлик ишлари қандай кетмоқда?

— Мен яқинда Лондонда бўлдим. Шунинг учун ўз фикримни айта оламан. Иш яхши кетаяпти, Стадионларга келсак уларнинг тайёргарлиги жуда ҳам яхши. Ўйин майдонлари ниҳоятда маъқул тушади.

Жаҳон чемпионати ташкилий комитети томошабинларни жойлаштиришда кўпгина қийинчиликларга дуч келадилар. Томошабинларнинг сиқилиб ўтиришига тўғри келади. Ҳар бир кишига чемпионат вақтида скамейканинг атиги 42 сантиметри ажратиб берилади. Тўғри, матбуот вакилларига ён босиб, улар учун 2 минг 500 та «одатдагидек ўрин» (кенглиги 58 сантиметрдан) ажратдик. Стадионга келувчилар жуда кўп бўлгандан кейин ҳар бир миллиметр билан ҳам ҳисоблашиш керак-да. Ҳозирнинг ўзидаёқ билетлар тала-тала бўлмоқда.

— «Олтин маъбуда» яна Бразилияга йўл оладими?

— Мен кўпгина халқаро ўйинларни кўрганман, кучлилар ва кучсизлар ҳақидаги жанжалларни биламан. Шунинг учун бир нарсадан огоҳлантириб қўйишим керак: ҳозир ҳеч ким бирон тайинли гап айтолмайди. Командаларнинг ҳозирги вақтдаги формаси 1966 йил июлига бориб бутунлай ўзгариб кетиши мумкин. Англия ўз терма командасига ҳозир ўйнаётганлардан бутунлай бошқа футболчиларни қўймоқчи. Италия ва Испания ҳам саралаш ўйинлари вақтида яширган зўрларини майдонга туширади.

Жанубий Америкачи? Футбол талантларига жуда бой бўлган Аргентина мамлакати ким билсин, қандай ўзгаришлар билан келади? Бундан ташқари кўпгина ташқи ҳолатлар ҳам катта аҳамиятга эга бўлиши мумкин. 1965 йил июлида мен Англияда бўлганимда жуда ҳам совуқ, шамол, ёмғирли ҳаво бўлган эди. Бундай обҳавога жанубий командалар англияликлар, совет ва Ғарбий герман футболчилари мослашгандек мослаша олмайдилар.

Менга бир нарса равшан: чемпионатда кўпгина кутилмаган воқеалар ва жуда кўп яхши ўйинлар бўлади. Лекин янги жаҳон чемпиони ким бўларкин? Бразилиянинг ўтакетган даражада тайёргарлик кўраётганлигини ва унинг машҳур футболчиларини ҳисобга олиб, «Олтин маъбуда» яна Рио-де-Жанейрога кетса керак дейиш мумкин. «Олтин маъбуда» кетиши мумкин, лекин у кетмаслиги керак! Англия билан бирга кўпгина бошқа мамлакатлар — Испания ҳам, Венгрия ҳам, СССР ҳам, Италия ҳам бунга тўсқинлик қилишга тайёрдирлар. Шунинг учун ҳозирча фолбинлик қилишга вақт эрта! (АПН).

ПОЛВОНЛАР БЕЛЛАШДИ

Пойтахтдаги «Динамо» спорт залида «Динамо» кўнгилли спорт жамияти Ўзбекистон Совети биринчилиги учун эркин кураш бўйича мусобақалар бўлиб ўтди. Жамият чемпиони деган ном учун Хоразм, Бухоро, Сурхондарё, Қорақалпоғистон, Тошкент ва бошқа областларнинг энг кучли 65 полвони қатнашди. Биринчиликда «Пахтакор» жамияти вакиллари ҳам иштирок этди. Бу қишлоқ спортчилари учун яқинлашиб келаётган Ўзбекистон спартакиадаси олдидан яхши тайёргарлик бўлди.

Ўз вазн категорияларида спорт мастерлари Кольтунов, Карданов, Манько ва бошқалар осонликча финалга чиқдилар ва ғалаба қозондилар. Шипилов ва Кардановларнинг олишуви жуда кескин ўтди. Бир очко билан Карданов ғалабага эришди.

«Динамо» жамиятининг қишки очиқ биринчилиги полвонларимизнинг маҳорати анча ошганлигини кўрсатди. Ғолиблар 20 февралда Львов шаҳрида «Динамо» жамияти Марказий Совети биринчилигида қатнашиш ҳуқуқига эга бўлдилар.

Я. САЛИМОВ.

БЕЛЬГИЯ ҲУКУМАТИ ИСТЕЪФО БЕРДИ

БРЮССЕЛЬ, 10 февраль. (ТАСС). Бугун Бельгия ҳукумати истеъфо бериш тўғрисида қарор қабул қилди. Бу қарорни бош министр П. Армель матбуот конференциясида журналистларга эълон қилди. Истеъфо бериш тўғрисидаги ариза эртага Бельгия короли Бодуэн I га топширилади.

Армель ҳукумати 4 февралда истеъфо бериш тўғрисида ариза ёзган эди, лекин бу аризани король қабул қилмаган эди.

ПАРТИЗАНЛАРНИНГ ЖАНГОВАР МУВАФФАҚИЯТЛАРИ

ХАНОЙ, 10 февраль. (ТАСС). Жанубий Вьетнам ватанпарварларнинг «Озодлик» агентлиги маълумотига асосланиб, ВИА агентлиги берган хабарда айтилишича, Жанубий Вьетнам партизанлари февраль ойининг бошида Кайлэй районида (Митхо вилояти) Сайгон режими армиясининг жазо отрядини тор-мор келтирганлар.

Бронемашиналар ва артиллерия билан кучайтирилган олти батальондан иборат бу отряд маҳаллий аҳоли қўлидаги гуручни мусодара қилишга ва ёшларни зўрлаб қўғирчоқ армияга олиб кетишга уринган эди.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

12 ФЕВРАЛДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 17.00 — **Қуён ва қудуқ** (болалар учун мультфильм), 17.15 — **Телевизион янгиликлар.**

Рус тилида: 17.30 — **Франция йўлларида,** 18.20 — **Саёҳатчи бақа** (болалар учун мультфильм), 18.40 — **Телевизион янгиликлар,** 18.55 — **Реклама ва эълонлар,** 19.00 — **Ёқут кўзли билагузук** (бадиий фильм).

20.25 — **Эшиттиришлар программаси.**

Ўзбек тилида: 20.30 — **Омон Мухторов. Қатралар** (адабий театр), 21.00 — **Концерт** (Совет Шарқи эстрада усталари ижросида).

МОСКВА ТЕЛЕСТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

21.55 — **Тириклар ва ўликлар** номли бадиий фильмнинг 1-серияси, 23.30—Шоир **Е. Долматовский шеърларига қўшиқ кечаси,** 01.00 — **М. Ульянов ижодий кечаси** («Санъат усталари» циклидан).

ТОШКЕНТ ТЕЛЕСТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

Рус тилида: 18.00 — **Светлячок, Шудгордаги водопровод** (болалар учун мультфильмлар), 18.25 — **Ажойиб плёнка** (илмий-оммабоп фильм, 18.45 — **Кўз илғамас пассажир** (ҳужжатли фильм), 18.55 —Н. Некрасов, **Петербурглик судхўр.**

19.55 дан — **Фрунзе телестудияси кўрсатади.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 12/II да **Аида,** 13/II да кундуз **Коппелия,** кечқурун **Зулматдан зиё.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 12/II да **Қутлуғ қон,** 13/II да кундуз **Насриддин саргузаштлари,** кечқурун **Ўғирланган умр.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА— 12/II да **Момо ер,** 13/II да кундуз **Нодира,** кечқурун **Ёшликда берган кўнгил.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Анатолий Фурманов** гастроллари (иллюзион аттракцион), **Владимир Довейко** раҳбарлигида акробатлар группаси ва бошқа номерлар. Кеч соат 8 да бошланади. Билетлар сотилмоқда.

КИНО

Биз, рус халқи (кенг форматли фильм)— САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

1900 йил инжиқликлари — НАВОИЙ номли (кеч 10-20 минутда).

Қайт, Беата! — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН», «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун).

Соф севги қиссаси — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун), «ИСКРА» (кеч соат 10-20 минутда).

Усталар шаҳри — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10 ва кундуз 2 да).

ЭСТРАДА ТЕАТРИДА
15, 16, 17, 18 февралда

УЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ ВА ЭСТРАДА АРТИСТЛАРИНИНГ

концертлари

Концертларда: Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Қундуз Миркаримова, Дилором Шерова,** солистлардан **Қувондиқ Искандаров, Исҳоқ Катаев, Зокиржон Султонов, Холисхон, Қодирова, Ойхон Ёқубова, Манзура Мўминова, Роҳатой Маннонова, Саида Толибохунова, Отажон Ражабов, Ўткир Холмуҳамедов,** Бутуниттифоқ театрлар фестивали лауреати **Зайтуна Тожибоева, Ғулом Тожиаълоев,** ўзбек халқ чолғу оркестри ва ансамбли қатнашади.

Концерт кеч соат 7 яримда бошланади. Билетлар эстрада театри кассасида кундуз соат 2 дан ва райкассаларда соат 12 дан сотилади.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

13 февраль кундуз соат 3 да 4—6 синф ўқувчилари учун музикали лекторий абонементи бўйича:

«РУС КЛАССИК КОМПОЗИТОРЛАРИНИНГ БАЛЕТ-ЭРТАКЛАРИ»

деган темада тўртинчи

концерт-лекция

Лектор — Музикашунос **И. Акбаров.**

Концертда: Ўзбек давлат филармониясининг симфоник оркестри ва торли квартети қатнашади.

Абонементлардан ташқари билетлар Концерт зали кассасида ва райкассаларда сотилади.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентского обкома, горкома КП Узбекистана, областного и городского Советов депутатов трудящихся.

Бизнинг АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 29004, Редактор ўринбосарлари — 25885, 26232. Масъул секретарь — 34808. Пропаганда, адабиёт ва санъат бўлимлари — 31936. Партия турмуши — 25811, Саноат, транспорт ва қурилиш, ахборот ва спорт бўлимлари — 33786. Қишлоқ хўжалиги, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлимлари — 29040. Совет ишлари, маиший ва шаҳар хўжалиги бўлими — 28761. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 34048. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 30249 дан 30258 гача.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Р. 08133. ИНДЕКС 64969 Г—1051.